

Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi

Dergi Web sayfası: <http://dergipark.gov.tr/ader>

ISSN 2651 – 5067

DUYGU DURUMLARIN SÖZ VARLIĞI: TEKSAS HUNTSVILLE HAPİSHANESİ ÖRNEKLEMİ¹

VOCABULARY OF MOODS: SAMPLE OF TEXAS HUNTSVILLE PRISON

Aydan FİNCAN*

*Öğretmen, MEB, aydan.fincan@hotmail.com ORCID: 0000-0003-2795-4181

Başak UYSAL*

*Doç. Dr. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Bölümü, basakuysal@hotmail.com ORCID: 0000-0002-5803-9878

Referans: Fincan, A., Uysal, B. (2021). Duygu Durumların Söz Varlığı: Teksas Huntsville Hapishanesi Örnekleme. *Avrasya Dil Eğitimi Ve Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 69-108.

Gönderilme Tarihi: 04.05.2021

Kabul Tarihi :24.06.2021

Özet: Bu araştırmayla idam mahkûmlarının son sözlerindeki duygu durumlara ilişkin anahtar kelimeleri tespit etmek amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Çalışma dokümanı, 1982-2019 yılları arasında Teksas Huntsville Hapishanesinde idam edilen mahkûmların son sözlerinden oluşmaktadır. İdam mahkûmlarının son sözlerinde 16 farklı duygu durum tespit edilmiştir. Bununla birlikte susmayı tercih eden 114 mahkûmun sessizliği de bir duygu durum kabul edilmiş ve toplam 17 duygu durum belirlenmiştir. Tespit edilen duygu durumlar alfabetik olarak şunlardır: Af dileme,

¹ Bu çalışma “Adli Dilbilim Açısından İdam Mahkûmlarının Son Sözlerindeki Duygu Durumlar” adlı tezin bulgularından hareketle hazırlanmıştır.

devamlılık, inanç, inkâr, kabullenme, kefare, korku, mizah, nasihat, suskunluk, öfke, sevgi, telkin, teşekkür, üzüntü, vasiyet, veda. En yüksek frekansa sahip duygu durumun sevgi, en düşük frekansa sahip duygu durumun ise korku olduğu görülmüştür. Buradan hareketle 16 duygu durum için en sık kullanılan anahtar kelimeler belirlenmiştir. Araştırma, dil becerilerinin kuramsal yapısıyla adli dilbilim verilerini birleştirerek duygu durum tespitine yönelmesi bakımından ilk olma özelliğine sahip olmakla birlikte çalışma sonuçlarının disiplinler arası çalışmaları önceleyen alan araştırmacılarına, kurumlara ve lisans/lisansüstü program tasarımcılarına; materyal hazırlayıcıları ve dil eğitimcilerine veri sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Duygu Durum, Adli Dilbilim, Söz Varlığı, Son Sözler, Türkçe Eğitimi

Abstract: In this study, it was aimed to determine key words related to the moods in the last words of the condemned prisoners. In the study document analysis, one of the qualitative research methods, was used. Working document of the study consists of final words of the prisoners who were sentenced to death in Texas Huntsville Unit between 1982-2019. 16 different moods were identified in the final words of the condemned prisoners. However, the silence of 114 prisoners who preferred to be quiet was accepted as a mood and 17 moods were identified in total. The determined moods in alphabetical order are: acceptance, advice, anger, apologetic, atonement, continuity, denial (claim of innocence), faith, farewell, fear, love, sense of humor, silence, sorrow, suggestion, thanks and will. It was seen that love was the most frequent mood and fear was the least frequent one. Upon that, the most frequently used keywords for the 16 moods were determined. This study has the quality of being first in that it combines the theoretical structure of language skills with forensic linguistics data in order to determine moods. Moreover, it is thought that the results of the study will provide data for field researchers as well as institutions that prioritize interdisciplinary studies, and curriculum designers of undergraduate/postgraduate; material designers and language educationists.

Keywords: Mood, Forensic Linguistics, Vocabulary, Last Words, Turkish Language Education

1. Giriş

Bireyler doğdukları coğrafyadaki kültürel izlerin taşıyıcısı oldukları kadar birer canlı tanığıdır. Dil de bireyin edindiği kültür çerçevesinde iletişim kurmasını sağlayan, hem geçmişin izlerini geleceğe aktarmasına hem de bulunduğu döneme iz bırakmasına olanak sağlayan temel araçlardandır. Dil aracılığıyla bırakılan izler dilin farklı işlevleri kapsamında değerlendirilmekte ve bireyin iletişim kurma amacına göre çeşitlilik göstermektedir. Bireyin günlük dildeki kendini ifade ediş şekli, iletişim kurma biçimi,

yazılı ya da sözlü olarak her ortamda kullandığı dil, söz konusu coğrafyada hâkim olan söz varlığından edindikleri kadardır.

Söz varlığı, Türkçe Sözlük'te (2015), "Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler." olarak karşılık bulmaktadır. Baş (2006, s. 103), söz varlığını neredeyse tamamı eş anlamlı olan bu kavramların hepsini toplayan en üst aşama olarak kabul etmektedir. Aksan'a göre ise söz varlığı; sözcükler, ikilemeler, deyimler, atasözleri, kalıp sözler (ilişki sözleri) ve kalıplaşmış sözlerden meydana gelmiş bir kavramdır (2002, s. 13-14). Bu doğrultuda söz varlığını, bir dili meydana getiren kelime, ikileme, deyim, atasözü vb. farklı unsurların hepsini kapsayan bir başlık olarak kabul etmek gerekmektedir.

Baş ve Karadağ (2012), söz varlığı üzerine yurt dışında ve Türkiye'de yapılan temel araştırmaları inceledikleri çalışmalarında söz varlığı üzerine söylemlerin ağırlıklı olarak nicel temelli olduğu sonucuna varmışlardır. Bu nicel verilere, nitel yöntemlerle ulaşılmış olsa bile, aktarma, kestirme, yordama ve tavsiyeler yine nicel noktada iki nokta arasına bir çizgi çekilmek suretiyle sabitleştirildiği için eğitim ortamına nitel olarak aktarılması hususunda eksiklikler olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler tarafından oluşturulan sözlü ve yazılı metinlerden ekonomi, siyaset, sanat vb. alanlarda, haberlerde kullanılan dile kadar birçok farklı içerikte söz varlığının tespitine yönelik çalışma söz konusudur.

Kurudayıoğlu ve Karadağ (2006) ise dil eğitiminde temel öğretim materyali olan ders kitaplarında söz varlığını ele almış ve sınıf seviyelerine göre kelime hazinelerinin olmayışını ders kitaplarındaki eksiklik olarak değerlendirmişlerdir. Süğümlü ve Eraslan (2019) da Türkçe ders kitaplarını söz varlığı açısından incelemiş ve kalıplaşmış ifadelerin en çok yer aldığı metin türünün öykü olduğunu tespit etmişlerdir.

Jeong (2020), Türkçe ve Korecede duygu aktaran deyimleri karşılaştırarak sevinç, sevgi, üzüntü, öfke, korku ve nefret duyguları açısından değerlendirmiştir.

Kalenderoğlu ve Arslan (2017), Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında duygu bildiren ifadeleri incelemişler ve belirledikleri 21 duygu durumdan hareketle en sık yer verilen duygu durumun üzüntü olduğunu tespit etmişlerdir.

Deniz ve Demir'e göre (2019) dilin sadece gramer ya da söz varlığı ekseninde öğretilmesinin yerine bir amaca yönelik öğretilmesi dil işlevlerinin esasını oluşturmaktadır. Birey iletişim kurma amacına göre farklı söz varlığı unsurları kullanılabilir. Dilin farklı işlevlerde, farklı alanlarda kullanılması öğrencilere öğretilmesi gereken tematik bir kelime havuzunu da gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda duygular da farklı kelime hazinelerini barındıran, kendine özgü ifade şekillerini içeren tematik söz varlığına ihtiyaç duymaktadır.

1.1. Metin ve Söz Varlığı

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda metnin konumu "Türkçe dersinde temel dil becerilerinin kazandırılmasında metinlerden yararlanır." (MEB, 2019, s. 16) ifadesi ile belirlenmiştir. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal,

akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) belirlenmiştir (MEB, 2019, s. 4). TYÇ'nin belirlediği sekiz anahtar yetkinlikten ilki olan *ana dilde iletişim* şu şekilde tanımlanmıştır:

Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır (MEB, 2019, s. 4).

Ana dilde iletişim ekseninde temel dil becerilerinin kazandırılmasına yönelik faydalanılabilecek metin türleri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) metin türleri; bilgilendirici metin, tahkiyeli metin ve şiir olarak belirlenmiş, bu başlıklar ise aşağıda gösterildiği üzere çeşitlendirilmiştir.

Tablo 1. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda Yer Alan Metin Türleri

Bilgilendirici Metinler	Anı, biyografiler, otobiyografiler, blog, dilekçe, efemera ve broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler), e-posta, günlük, haber metni, reklam, kartpostal, kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnameler vb.), gezi yazısı, makale, fıkra, söyleşi, deneme, mektup, özlü sözler (atasözü, deyim, duvar yazıları, döviz vb.), özlü sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.), sosyal medya mesajları
Hikâye Edici Metinler	Çizgi roman, fabl, hikâye, karikatür, masal / efsane / destan, mizahi fıkra, roman, tiyatro
Şiir	Mani / ninni, şarkı / türkü, şiir, tekerleme/sayısmaca/bilmece

Tablo incelendiğinde özellikle bilgilendirici metinler içerisinde edebî kaygı taşımayan bir tür çeşitliliğine gidildiği görülecektir. Türkçe derslerinde kullanılacak metinlerin disiplinler arası nitelik taşımasının gerekliliği, kıraat ilminin öğretimini anlatan eserlerde yer almaktadır: “Kıraat: Kitaplar ‘malumat-ı iptidaiyeye mahsus bir mecmua’ diye tanımlanıyor; okunacak parçaların bilgi vermesi, ‘incila-yı efkâra hizmet edecek’ yazılar olması isteniyor; başka derslerin konularıyla da ilgili olmalı, yazılar kolaydan zora gitmeli, öğrenciler, ‘tabir ve ifadeler öğretilerek müstefit edilmeli’ deniyor.” (Göğüş, 1970, s. 133). Buradan hareketle metnin sadece Türkçe dersi öğretim aracı olarak değil günlük hayatta yardımcı olarak görüldüğünü söylemek mümkündür.

Metin kavramı; sözlü ve yazılı boyuta hâkim olması dolayısıyla dil eğitimi merkez olmak üzere birçok disiplinde geniş bir çalışma alanına sahiptir. Dil eğitimi söz konusu olduğunda ise edebî ve öğretici metinlerin yanı sıra dil eğitiminde belirli bir alana yönelik geliştirilen özel olarak oluşturulan metinlerden söz etmek mümkündür. Bu bağlamda düşünüldüğünde televizyon reklamları, afişler, sloganlar ve günlük

konuşmalar da metin sınıfına dâhil olmakta; ilaç prospektüleri, yemek tarifi gibi materyaller de otantik metin olarak adlandırılmaktadır (bkz. Tablo 1). Otantik metinler; kendiliğindenlik ilkesine uygun olmaları sebebiyle duygu durumu en net yansıtan oluşum ve bağlamlardır. Dimter, günlük dildeki metin türlerinin saptanmasına ilişkin iletişim durumu, metin işlevi ve metin içeriği olmak üzere üç temel ölçüt önerir:

- Tarife, buyrum, haber, vaad gibi metin türlerine bakıldığında, bunların metnin iletişimsel işleviyle belirlendiği görülür. Tarife, buyrum kavramlarıyla gönderici, alımlayıcının belirli bir eylemi yapmasını, yorumla onun belirli bir tutum kazanmasını, haberle belirli bir olaya ilişkin bilgilenmesini istemektedir. Vaad ile ise alımlayıcıya bir görevi üstlendiğini göstermektedir.
- Hava raporu, gezi notları, spor haberleri, evlilik belgesi, evlilik ilanı, yemek tarifi, doktor reçetesi gibi metin türü adları metin içeriğine göre belirlenmiştir.
- Mektup, telefon görüşmesi, radyo-televizyon yayını, telgraf, gazete makalesi, kitap gibi metin türleri de iletişim durumuna göre saptanmıştır (Dimter'den aktaran Kanatlı, 1998, s. 45-46).

Göğüş (1970) ve Dimter'in (1981) günlük dildeki metin türlerine ilişkin saptamaları incelendiğinde şu iki çıkarıma ulaşmak mümkündür: Öncelikle otantik metinlerin dil eğitiminde kullanımının önerilmesi, 2000'li yıllardan önceye dayanmaktadır. İkinci olarak adli metin olarak adlandırılan metinleri ilk gruba dâhil etmenin mümkün olduğu görülmektedir.

İdam mahkûmlarının son sözleri de adli dilbilim çerçevesinde incelenebilecek otantik metinlerdendir. Ölüm anı, bir insanın duygularını en uç noktada yaşadığı durumlardan biridir. İdam mahkûmlarının bu andaki duygu durumları ölüme bakış açıları doğrultusunda şekillenmektedir. "Ölümlerle karşı karşıya gelmek, yaşamın anlamı sorusuyla karşı karşıya gelmek demektir." (Kübler-Ross, 1987, s. 137). Dolayısıyla ölüm anında mahkûm, kendisi için yaşamın anlamı neyse, nasıl hatırlanmak istiyorsa son sözlerinde de bu anlama ilişkin ifadelerle yer vermektedir. Bu son sözler, birbirinden büyük farklılıklarla ayrılabilir. Ağırlıklı olarak sözlü olarak alınan bu ifadelerin hazırlıklı yahut hazırlıksız konuşmaya dâhil olup olmadığı bir tartışma konusudur.

Hazırlıksız konuşmalar, belirli bir plan dâhilinde yapılmaz. Konunun içeriğine göre konuşmanın boyutu değişebilir. Kişide önceden hazırlanmış ve bağlı kalınan bir metin yoktur. Hazırlıklı konuşmalara göre hem daha kolay hem de daha riskli olabilir. Söz gelimi, belirli bir metne bağlı kalınmadığından kişiyi strese sokacak bir durum oluşmaz (Altunbay, 2019, s. 56-57).

Yalçın (2012), "kişinin önceden planladığı, üzerinde çalışmalar yaparak bilgi, belge ve teknik detayları bir araya getirerek sunduğu konuşmalar"ı hazırlıklı konuşma olarak nitelendirmektedir. Hazırlıklı konuşmalar; konu, mekân, hedef kitle, amaç vb. yönlerden sınırlandırılmış, genel hatları belirlenmiş ve bir plan dâhilinde yapılan konuşmalardır. Hazırlıklı konuşmaların hazırlıksız konuşmalardan bir diğer farkı, genellikle bir topluluk karşısında yapılıyor oluşlarıdır (Altunbay, 2019, s. 57).

Bireyin kimi zaman ikinci kişiye ihtiyaç duymaksızın gerçekleştirebileceği dil faaliyetlerini içeren yazma ve okuma becerileri, daha formal bir kullanılabilirlik alanına sahipken her zaman olmamakla birlikte en az bir kişiye daha ihtiyaç duyulan konuşma

ve dinleme becerileri, kendiliğindenlik ve hazırlıksızlığa daha fazla yer verdiği için hazırlıksız duygu durum ifadelerini sıklıkla içermektedir. Bu sebeple hazırlıksız yahut kısa süreli hazırlıkla oluşturulan metinlerin duygu durum ifadelerine hazırlıklı metinlere kıyasla daha fazla yer verdiği düşünülmektedir.

Gerek son sözler gibi otantik metinler için gerekse edebî metinler için metnin bileşenlerinden ve temel öğelerinden birisi, anahtar kelimelerdir. Anahtar kelimeler, bir araya gelerek kavram alanını oluşturmaktadır.

İç içe geçmiş, kaynaşmış, bir sözcüğün diğerini etkilediği-gerektirdiği, sözcüklerin anlam sınırlarının kesiştiği ve anlamlarının birbiriyle belirginleştiği, aynı kavram içinde örgütlenen anlamsal birlikteliğe kavram alanı denir. Bir kavramın sınırlarını belirginleştirmek, eş deyişle bir kavramın diğer kavramlarla düşünsel mesafesini ortaya koymak, aynı zamanda o dilin düşünce deneyiminin yansıdığı kavram alanını belirlemek anlamına gelir (Kanatlı ve Çekici, 2018, s. 305).

Karagöl (2019), anahtar kelimeyi yazılı veya sözlü metnin konusunu belirten, genel nitelik taşıyan kavram olarak tanımlamaktadır. Anahtar kelimelerin özellikleri şöyle ifade edilebilir:

- Anahtar kelimeler, metnin konusuyla ilgili olmalıdır. Diğer bir deyişle anahtar kelimeler, metnin konusunu sezdirmelidir.
- Anahtar kelimeler -özellikle bilgilendirici metinlerde- metnin başlığıyla ilgili olmalıdır. Öyküleyici metinler, yazarın hayal dünyasına ve kurmaca becerisine göre şekillendiği için bu metinlerde başlıklar anahtar kelimelerden bağımsız olabilir.
- Anahtar kelimeler, ana düşünceyi bulmayı kolaylaştırmalıdır.
- Anahtar kelimeler, ana duyguyla ilişkili olmalıdır.
- Anahtar kelimeler, metni yansıtmaya bakımdan metindeki diğer kavramlara göre genel kavramlardır (Karagöl, 2019, s. 168-169).

Anahtar kelimeler metin çözümlemelerinde başvurulan temel unsurlardan biridir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (2015) metin kavramına ilişkin kazanımlar incelendiğinde bu kazanımların daha çok edebî metinleri çözümlemeye yönelik olduğu ancak bununla birlikte çoklu medya kaynaklarının güvenilirliğini sorgulama, atıf yapma, anekdotlar kullanma vb. yönünde yeniliklerin olduğu görülmektedir. Bu durumda Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi kapsamında belirlenen yetkinliklerin de etkisi vardır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) ise söz konusu değişikliklere ilişkin daha ayrıntılı kazanımlar yer almaktadır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) bağlamdan hareketle kelime gruplarının anlamını tahmin etme, ana fikir/ana duygu belirleme, okuduklarını özetleme, geçiş ve bağlantı ifadelerini tespit etme gibi metinsellik ölçütleriyle kesişen kazanımların varlığından kısmen de olsa söz etmek mümkündür. Sözü edilen kazanımların eyleme dökülmesinde de anahtar kelime tespiti, bağlayıcı niteliğe sahiptir.

1.2. Duygu Durum

1739 sayılı Millî Eğitim Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitimi'nin Temel Amaçları ve Genel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı ile amaçlananlardan biri de öğrencilerin duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanmasıdır (MEB, 2019, s. 8). Türkçe dersi öğretim programları incelendiğinde

metin ve metin analizi ile duygu, düşünce ve görüşleri aktarmaya ilişkin birçok kazanımın olduğu görülmektedir. 2015 ve 2019 programlarında önceki programlardan ayırt edici olarak farklı metin türlerinin de kullanılması dilbilimin çeşitli alanlarının Türkçe eğitiminde kullanılabileceğine işaret etmektedir.

Uygulamalı dilbilimin çözümlenmeler vasıtasıyla tespitine imkân kıldığı verilerden birisi de duygular, duygu durumlar ve temalardır. Bireyin karşılaştığı olaylar karşısında bazen içsel düşüncelerini ifade eden hislere, bazen de olaylar gerçekleştiği anda bireyde görülen bedensel değişikliklere duygu denilmektedir (Lyons, 1980, s. 43). Duygu durum ise bilinçli olarak bulunulan ruhsal durum, haleti ruhiye olarak tanımlanmaktadır (Merriam Webster, 2019). Duygu durum, literatürde mood olarak da adlandırılmaktadır.

Parrot (2001), duyguları birincil, ikincil ve üçüncül olmak üzere sınıflandırmıştır.

Tablo 2. Parrot'un Duygu Sınıflandırması

Birincil Duygular	İkincil Duygular	Üçüncül Duygular
Sevgi	Düşkünlük-şefkat	Hayranlık, düşkünlük, aşk-sevgi, şefkat-merhamet, ilgi, hoşlanma, çekicilik, cazibe, önemseme-bakım, hassasiyet, sevecenlik, duygusallık-duyarlılık
	Arzulama-şehvet	Arzu etmek-istemek, tutku, sevdalanma-kara sevdaya düşme-vurulma
	Özlem-hasret	Özlem-hasret
Sevinç	Neşe	Mutluluk, keyif, sevinç, eğlenme, bayram etme, coşku, yerinde duramama
	Hoşlanma	Heyecan, canlılık, heves, istek, zevk vermek
	Memnuniyet	Hoşnut olma, memnun olma
	Gurur	Övünmek, zafer kazanmak, başarı elde etmek
	İyimserlik	Can atmak, ümit etmek, ummak istemek
	Büyülenme	Mest olma, kendinden geçme
Şaşkınlık	Şaşırma	Hayret etme, sürpriz
	Sinirlendirme	Çileden çıkarma, kızdırma, tahrik, kıskırtma, rahatsızlık,

		huysuzluk, somurtkanlık	suratsızlık,
	Hiddet	Öfke, hayal kırıklığı	
	Köpürmek	Gazap, hakaret etmek, düşmanlık, gaddarlık, sertlik, vahşilik, kin, hıncını almak, üzmek, zarar vermek, intikamcılık, kızgınlık, dargınlık	
	Nefret	İğrenme, bıkkınlık, aşağılama, küçük görme, hoşlanmama	
	Kıskançlık	Haset, çekememe	
	Acı çektirmek	Canını yakmak, eziyet etmek	
Üzüntü	Acı çekme	İstirap, dertli olma, kırılmak, gücenmek, rencide olmak, incinmek	
	Üzülmek	Depresyon, bunalmak, çöküntü, çaresizlik, hüznün, keder, kasvet, sıkıntı, mutsuzluk, tasa, melankoli	
	Hüsran	Umutsuzluk, hayal kırıklığı, kırılma	
	Utanç	Suçluluk, ayıp etmek, pişmanlık, kahr, vicdan azabı	
	İhmal	Yabancılaşma, dışlanma, ilgisizlik, yalnızlık, reddedilme, yenilgi, güvensizlik, aşağılanma, hakaret edilme	
	Duygudaşlık	Acıma	
	Korku	Dehşet	Telaşlanmak, dehşete düşmek, şok olmak, korkmak, panikleme
Ürkeklik		Huzursuzluk, kaygı, endişe, ürkeklik, gerginlik, kuruntu	

Parrot, W. (2001). *Emotions and social psychology: essential readings*. Philadelphia: Psychology.

Turhan (1941), *Yüz İfadelerinin Tefsiri Hakkında Tecrübi Bir Tetkik* adlı çalışmasında belirlenen altı ortak ruh hâline ilişkin deneklere fotoğraflar göstermiş ve duygu tahminlerinin yapılmasını istemiştir. Yüz ifadelerinden hareketle duygu tespit etmek için esas alınan duygular şunlardır: Dikkat, hayret, hiddet, keder, korku ve sevinç.

Parrot (2001) ve Turhan'ın (1941) duygulara ilişkin sınıflamaları incelendiğinde her ikisinin de altı ortak duygu belirlediği görülmektedir. Sevinç, korku, şaşkınlık-hayret, öfke-hiddet ve üzüntü-keder olmak üzere beş duygu iki sınıflamada da yer almaktadır. Altıncı duygu olarak Turhan (1941) dikkati ele alırken Parrot (2001) sevgiyi esas almıştır.

Baymur (1978) ise duyguları üç boyutta ele almıştır:

Haz ve elem duygusal yaşamın iki niteliğidir. Duygular en olumlu olanlardan yani bizi en çok mutlu kılanlardan en olumsuzlara, yani çok acı uyandıranlara kadar bir ölçek üzerine sıralanabilir. Bu ölçeğin ortasına düşen, şaşkınlık, tecessüs ve bekleyiş gibi ne kıvançlı ne de acılı olmayan duygular da bulunur.

Yukarıda değinilen duygular bir de yeğlilik bakımından birbirinden farklılık gösterir. Çok şiddetli ve hafif duygular vardır. İnsan yerine göre, bir olay karşısında ya biraz memnun olur veya davranışlarını kontrol edemeyecek derecede sevinir, üzümlü veya derin bir kedere kapılabilir. Bu iki uç arasında derece farklılıkları gösteren daha az ya da daha çok yeğlin duygular halleri görülebilir.

Psikolog Murphy yeğlin duygusal tepkilerinin çoğunun, olumlu olmaktan çok olumsuz olduklarına dikkati çekmektedir. Korku ve öfke gibi birçok duygular organizmanın yararına değil zararına olan uyarıcılar karşısında meydana gelmektedir. Duygular aynı zamanda gerginlik uyandıranlar veya gevşek olanlar olmak üzere de sınıflandırılabilir. Örneğin bekleyiş, çok gergin bir duygu hali yaratır. Şaşkınlık, ilgi, merak da çeşitli ölçülerde gerginlik uyandıran duygulardır. Sevinç ve şefkat ikisi de olumlu yani haz veren duygular oldukları halde sevinç, şefkate göre daha çok gerginlik yaratan bir duygudur. Öfke ve kıskançlık hem elem veren hem de şiddetli gerginlik uyandıran duygulardır. Duygular böylece bu üç boyut (haz ve elem, az ya da çok yeğlilik, gevşeklik ve gerginlik) bakımından nitelendirilebilir. Duyguların bu üç boyut içine yerleştirilebileceği fikrini ilk ortaya atan Wundt olmuştur (Baymur, 1978, s. 74).

Turhan (1941), Baymur (1978) ve Parrot'un (1941) sınıflamaları incelendiğinde tüm duygularda kesin bir ayırmadan söz etmemek mümkündür. Bu durum mahkûmların son söz metinlerinde birden çok duygu durumunun tespit edilmesini de desteklemektedir.

1.2.1. Duygu Durum Çözümlemesi

Sözcüklerin algılanması ve üretilmesi söz konusu olduğunda "nasıl" sorusuna cevap veren psikoloji bilimi de işin içine girmektedir. Dil psikolojisi literatürde ruhdilbilim, psikolinguistik olarak da adlandırılmaktadır (Rıfat, Rıfat, Koş ve Tekgül, 2010, s. 112). Psikodilbilim, bireylerin bir dili anlama, kullanma gibi davranışlarını, ana dilin öğrenimini merkeze alarak inceleyen bilim dalıdır (Altınörs, 2000, s. 62). Sosyal Bilimler Sözlüğü'nde ise psikolinguistik dili türetme ve anlama yolları ile dilin psikolojik boyutlarını incelemeyi konu edinen bir psikoloji alt dalı olarak tanımlanır (Demir ve Acar, 2005, s. 338). Dolayısıyla dil ve duygu ekseninde gerçekleştirilen bir çalışmada psikodilbilimin verilerinden yararlanmak gerekmektedir.

Sözlü bir metinde yer alan duygu durumu ifadesi, o metnin sadece konusunu, ana fikrini ve anahtar kelimelerini kapsamamaktadır. Bununla birlikte metnin ve metni oluşturanın psikolojik durumu, hitap edilen kişi, kullanılan zaman kipi, cinsiyet, atmosfer ve diğer unsurlar da duygu durumu belirleyici unsurlar arasındadır. Sözlü metinlerde yer alan duygu durumu tespit etmek için dilbilimin sunduğu bazı formüller bulunmaktadır. Duyguların ilişki işaretleri olarak kullanılıp kullanılmayacağını

keşfetmenin bir yolu, kendiliğinden oluşan farklı dilsel kategorilerin belirginliği (fiil, sıfat, isimler) arasındaki ilişki yardımı ile olur (Semin vd., 2002, s. 12).

Duygu durum ifadelerinin sınıflaması, metin tahlillerinde ve özellikle dezavantajlı gruplar tarafından oluşturulan otantik metinlerin değerlendirilmesinde sıklıkla kullanılmaktadır. Yazılı metinlerdeki duygu durumları belirleyebilmek için dilbilim çatısı altında adli dilbilim verilerinden yararlanmak gerekmektedir. Duygu durumları temsil eden anahtar kelimeler, birer kavram alanı oluşturma niteliğini de taşımaktadırlar. Kavram alanı kuramının temeli; kavramların birbirinden soyutlanmış olarak ayrı ayrı değil, bir mozaik gibi birbirlerini sınırlandırdıkları, etkiledikleri görüşüne dayanır (Aksan'dan aktaran Kanatlı ve Çekici, 2018, s. 304-305). Bu sebeple çalışmada her duygu durum için anahtar kelimeler ayrı ayrı belirlenmiştir. Bununla birlikte 2019 yılında güncellenen Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) duygular tek başına bir tema olarak yer almakta ve başlangıç, beğenme, duygu yönetimi, heyecan, kaygı, kıskançlık, korku, mutluluk, özlem, sevgi, sitem, takdir etme, umut, üzüntü, veda, yalnızlık gibi alt duygulanımları içermektedir.

Berktin (1972) tarafından da belirtildiği üzere öğrencilerin duygu durumları hakkında bilgi elde etmenin bir yolu da metinleri onların oluşturmasını sağlamaktır. Konuşma ve yazma becerileriyle duyguların ifadesine yönelik çalışma yapılırken dinleme ve okuma becerileriyle duygu durum tespiti çalışmalarına yer verilebilir. Türkçe Dersi Öğretim Programı incelendiğinde kazanımların duygu tespitinden ziyade düşünce ve olayları çözümlenmeye yönelik olduğu görülmektedir. Duyguların ifade edilmesi, duyguların ifadesinde aynı kavram alanına giren kelimelerin kullanılması, duyguların başka duygularla birlikte anlatılması gibi yeni bakış açılarının Türkçe eğitiminde yazılı ve sözlü anlatımda kullanılması mümkündür.

Çok yönlü düşünme; farklı disiplinleri bütünleştirerek düşünme ve değerlendirme becerisi, yaşama dönüklük, disiplinler arası eğitimin en önemli kazanımları arasında sayılabilir. Bu, disiplinler arası eğitimin bilgiyi ezberlemekten öte, üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçladığının da bir göstergesi olarak değerlendirilebilir (Kanatlı ve Çekici, 2013, s. 224). Dilbilimin de birçok farklı disiplinle iş birliği içinde olmasının çok yönlü düşünmeyi desteklediğini söylemek mümkündür.

"Duygu durum", "söz varlığı" ve "son sözler" anahtar kelimeleriyle "YÖK Tez Tarama", "DergiPark" ve ULAKBİM'de yapılan taramada son sözlerdeki duygu durumları ifade etmede kullanılan söz varlığına ilişkin herhangi bir araştırma tespit edilmemiştir. Bu araştırmanın amacı, idam mahkûmlarının son sözlerindeki duygu durumlara ilişkin anahtar kelimeleri tespit etmektir.

Araştırma, farklı duygu durumların tespitinde anahtar kelimelerin belirleyici olması bakımından önemlidir. Çalışma, 1982-2019 yılında idam cezası uygulanan 561 mahkûmun son sözleriyle sınırlandırılmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Bilimsel araştırma yöntemleri ekseninde düşünüldüğünde çalışma, nitel araştırma özelliği taşımaktadır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma

olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39). Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Geleneksel olarak doküman incelemesi tarihçilerin, antropologların ve dilbilimcilerin kullandığı bir yöntem olarak bilinir. (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 217). Doküman incelemesi, dokümanlara ulaşma, özgünlüğü kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanma aşamalarından oluşmaktadır (Forster'den aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 223). Bu doğrultuda idam mahkûmlarının son sözlerindeki duygu durumlara ilişkin anahtar kelimeleri tespit etmek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tercih edilmiştir.

2.2. Çalışma Dokümanı

Nitel araştırmada zaman, insan ve kültürden bağımsız nesnel ve evrensel yasalar bulma yerine, derinliğine irdelenmiş durumlardan hareketle, belirli koşullar altında oluşan olay ve olgulara açıklama getirme önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 51). Nitel araştırmada amaç belirli bir içeriğin (bir kültür, bir okul, bir sınıf, bir sosyal katman, bir insanlar grubu vb.) derinlemesine ve ayrıntılı olarak irdelenmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 57).

Çalışma dokümanı olarak son sözlerin tercih edilme nedeni, son sözlerin kuramsal kısımda belirtildiği gibi otantik metin sınıfına dâhil edilebilecek kendiliğinden ve hazırlıksız konuşmalardan oluşmasıdır. Bu amaçla araştırmada evreni oluşturan 561 idam mahkûmunun son söz metnine ulaşılmış, bu sebeple örnekleme yer verilmemiştir.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

İdam mahkûmlarının son sözlerine ait veriler, Texas State Department of Criminal Justice (2019) biriminin web sitesinden (<http://www.tdcj.state.tx.us/>) elde edilmiştir. İdam mahkûmlarının son sözlerindeki dilbilimsel öğeler ve duygu durum ifadelerinin tespiti amacıyla 561 mahkûmun suç dosyaları ve son sözleri İngilizceden Türkçeye aktarılmış, ardından çeviri-tekrar çeviri metoduyla metin çevirilerinin geçerlilik/güvenirliliği sağlanmıştır.

Kültürler arası çeviri çalışmaları; pragmatik, dilbilimsel, estetik ve etnografik temel olmak üzere dört tür üzerine çeşitlenmiştir (Casagrande ve Brislin'den aktaran Çavuşgil ve Das, 1997, s. 81). Çavuşgil ve Das (1997), bu dört tür içinde en zor ve en önemli olanın dördüncü olduğunu belirtmişlerdir. Çünkü bu aşamada çevirmen asıl metindeki denklige ulaşabilmek için alan bilgisi, dil bilgisi, estetik içerik ve kültürel unsurları göz önüne almak durumundadır (Çavuşgil ve Das, 1997, s. 81). Bu sebeple çeviriler; biri alan uzmanı biri tez danışmanı olmak üzere iki araştırmacı tarafından çeviri-tekrar çeviri metoduyla oluşturulmuştur. Metinler, karşılaştırmalı olarak değerlendirilerek dokümana son hâli verilmiştir.

İkinci aşamada araştırmacılar birbirinden ayrı olarak duygu durumları kodlamışlardır. Evrenin %25'ini temsil edecek derecede veriye ulaşılmca araştırmacıların çetelemeleri sonucu elde edilen duygu durumlar karşılaştırmalı olarak incelenmiş, ortak kodlar tek duygu durum altında ele alınmıştır.

Duygu durumlardaki alt kategorilerin belirlenmesi esnasında son sözlerden hareketle notlar alınmış ve örnek teşkil etmesi amacıyla bulgulara eklenmiştir. Bu örnek son sözler, Bulgular başlığı altında yer almış, parantez içinde (1, 2, 3...) biçiminde önce son

söz sırası belirtilmiş, ardından (1, 2, 3) biçiminde metindeki cümle sırası belirtilmiştir. Örneğin (234: 3) şeklindeki ifade 234. son söz metni içerisindeki 3. cümleye işaret etmektedir.

Son söz metinlerinin tamamının duygu durumlara göre kodlanmasından sonra araştırmacıların oluşturdukları kodların güvenilirliği Miles ve Huberman (1994) formülüne göre %85 olarak tespit edilmiştir. Araştırmacıların kodladığı duygu durumların güvenilirliği tam olarak sağlanana dek araştırmacılar görüş birliğine varmaya yönelik çalışma gerçekleştirmişler, bu aşamada İngilizceden Türkçeye tercüme yapılarak gerçekleştirilen alan uzmanından da belirleyici görüş alınmıştır. Son aşamada literatür taraması yapılarak ilgili çalışmaların sonuçlarıyla mevcut çalışma karşılaştırılmıştır.

3. Bulgular

Araştırmanın amacı doğrultusunda ulaşılan bulgulara aşağıda yer verilmiştir. Araştırmanın problemini “İdam mahkûmlarının son sözlerindeki duygu durumlara ilişkin anahtar kelimeleri nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır. Tablo 3’te son sözlerde yer alan duygu durumların dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 3. İdam Mahkûmlarının Son Sözlerindeki Duygu Durumların Dağılımı

Sıra	Duygu Durum	f	%
1	Sevgi	252	13,3
2	Devamlılık	170	9,0
3	İnanç	169	8,9
4	Telkin	155	8,2
5	Teşekkür	145	7,7
6	Üzüntü	145	7,7
7	Veda	134	7,1
8	Öfke	129	6,8
9	Suskunluk	114	6,1
10	Af dileme	105	5,6
11	Kefaret	87	4,6
12	Kabullenme	85	4,4
13	İnkâr	66	3,5
14	Vasiyet	55	2,9
15	Mizah	37	2,0
16	Nasihahat	28	1,5
17	Korku	13	,7
	Toplam	1889	100,0

Alt başlıklarda duygu durumlar alfabetik olarak sıralanmış ve bunlara ait anahtar kelimeler tablolarla gösterilmiştir.

3.1. Af Dileme Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

105 mahkûm son sözlerinde af dilemeye yer vermiştir. Af dileme duygu durumuna ilişkin tespit edilen anahtar kelimeler Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Af Dileme Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

acı	çünkü	hastalık	kaza	seçim
acı ver-	dene-	hata	keşke	sıkıntı
af dile-	dile-	hata yap-	kıymetli	söyle-
affedil-	dön-	hatır	kurtar-	şu an
affet-	dua et-	hatırla-	lütfen	talihsizlik
aile	duygu	hayal kırıklığı	<i>maktul ismi</i>	Tanrı
Allah	dünya	hayat	<i>maktul ailesi</i>	um-
anla-	düşmanlık	hayatına son ver-	merhamet	uzun zaman
anne	Efendimiz	haydi	muhteşem	üzgün
arkadaş	ekmek	hiç kimse	nefret et-	üzgün ol-
arkadaşlık	esirge-	imkânsız	oğul	üzüntü
atlat-	eş	incit-	öde-	ver-
baba	fark et-	İsa	öl-	yalvar-
bağışlan-	gelecek	iste-	öldür-	yanlış
bil-	geri al-	isteme-	özür	yap-
bileme-	gönül	işkence	özür dile-	yarat-
bir gün	görev al-	işle-	pişman ol-	yaşa-
borçlu	günah	kabul et-	rahatsız et-	zaman
bul-	günahkâr	kalp	savun-	zehir
canavar	hak et-	katil	saygısızlık	
cennetteki babamız	hak etme-	kaynaklan-	sebep ol-	

Af dileme duygu durumuna ilişkin anahtar kelimelerin dağılımı incelendiğinde bu duygu duruma ilişkin en sık kullanılan kelimenin *affet-* olduğu görülmektedir. Bu anahtar kelimeyi en yüksek orana sahip olma sırasıyla *özür dile-* *maktul ailesi*, *dile-* ve *acı* kelimeleri izlemektedir. *Affet-* 38 kez, *özür dile-* 20 kez, *maktul ailesi* 10 kez, *dile-* 9 kez, *acı* ise 8 kez tekrar etmiştir:

Anne, sebep olduğum tüm acılar için özür dilerim (23: 1).

Allah'tan af dilerim çünkü beni o yarattı ve beni o affedecektir (24: 3).

Umuyorum ki maktulün ailesi de beni affeder; çünkü ben kimseyi incitmek ya da öldürmek istemedim (151: 5).

Buradan hareketle *affet-* kelimesiyle aynı kavram alanında kullanılabilir *bağışla-*, *affedil-* ve *af dile-* kelimeleri mahkûmlar tarafından sıklıkla kullanılmıştır. *Dile-* kelimesiyle aynı kavram alanında kullanılabilir *iste-/isteme-* kelimeleri sıklıkla yer

almaktadır. *Acı* kelimesiyle aynı kavram alanında kullanılan *acı ver-* kelime grubu da mahkûmlar tarafından kullanılan anahtar kelimelerdendir:

Maktul ailesinden onlara verdiğim tüm acı için özür dilerim (136: 1).

Kimi zaman affedilme isteği, doğrudan maktule yönelik olmuştur. Maktulden özür dileyen idam mahkûmlarının son sözlerine de denk gelinmiştir.

Umarım Bay Hanon (maktul) onu öldürdüğüm için beni affeder (137: 3).

3.2. Devamlılık Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

Devamlılık duygu durumuyla ilgili 170 mahkûma ait son söz bulunmaktadır. Devamlılık duygu durumuna ilişkin tespit edilen anahtar kelimeler Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Devamlılık Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

acele etme-	çabuk	güçlü kal-	<i>maktul ismi</i>	şimdi
açıl-	daha iyi bir yer	güçlü ol-	merhaba	tahmin et-
adalet	daima	hatırla-	mezar	takip et-
adım	de-	hayat	müsaade et-	Tanrı
af dile-	devam et-	hazır ol-	oğul	tekrar
affet-	dön-	henüz	öbür taraf	toprak
aile	dönüşüm	hep	öl-	tut-
al-	dua et-	hepiniz	ölme-	ulaş-
Allah	Efendimiz	her zaman	ölüm	um-
ameliyat	ellerim	herkes	ölüm koğuđu	unutma-
anne	elveda	huzur	özle-	uyan-
arkadaş	er ya da geç	ışık yak-	rahat ol-	uyku
ayrıl-	ev	ışınlan-	rahatça	uyu-
baba	evde ol-	inan-	ruh	var-
bak-	eve gel-	İsa	sebep	veda
başlangıç	eve gönder-	iste-	sen	ver-
bekle-	gardiyan	izin ver-	seninle	yakında
bil-	gel-	izle-	sev-	yanında ol-
bir arada	gerçek	kalp	sevgi	yarın
bir gün	geri	kapan-	son	yaşa-
birlikte	geri dön-	katıl-	sonra	yaşam
birlikte ol-	git-	kendim	sonsuz	yenilen-
bit-	gör-	kendine çek-	sonsuz dek	yolculuk
bugün	görüş-	koru-	sonsuzluk	

buluş-	götür-	kurtul-	sor-	
cennet	göz	kutla-	söyle-	
cömertçe	gözet-	küçük oğul	sür-	

Devamlılık duygu durumuna ilişkin anahtar kelimelerin dağılımı incelendiğinde bu duygu duruma yönelik en sık kullanılan kelimenin *gör-* olduğu görülmektedir. Bu anahtar kelimeyi en yüksek orana sahip olma sırasıyla *ev*, *git-*, *görüş-* ve *götür-* kelimeleri izlemektedir. *Gör-* 30 kez, *ev* 29 kez, *git-* 28 kez, *görüş-* 16 kez, *götür-* ise 10 kez tekrar etmiştir.

(...) *şimdi eve gidiyorum* (150: 3).

Şunu unutmayın ki ben Yüce İsa ile birlikte cennette olacağım. Sizi tekrar görecekim (153: 6).

İsa, beni eve götür (390: 12).

Buradan hareketle *ev* kelimesiyle aynı kavram alanında kullanılabilir *öbür taraf*, *daha iyi bir yer* ifadeleri mahkûmlar tarafından sıklıkla kullanılmıştır.

Öbür tarafta sizi bekliyor olacağım (145: 12).

Gör- kelimesiyle aynı kavram alanında kullanılabilir *buluş-* kelimesi de son sözlerde sıklıkla yer almaktadır. *Götür-* kelimesiyle aynı kavram alanında kullanılan *ulaş-* kelimesi de mahkûmlar tarafından kullanılan anahtar kelimelerdendir:

Ölüm kısa bir uyku süresi ve eve ulaşmak için bir yolculuk (230: 3).

3.3. İnanç Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

İnanç duygu durumuyla ilgili 169 mahkûma ait son söz bulunmaktadır. İnanç duygu durumuna ilişkin tespit edilen anahtar kelimeler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. İnanç Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

acı	dua	huzur	masum	şeytan
aç-	dua et-	huzur ver-	merhamet	şükran
adalet	dünya	ilahi	mutlu	şükret-
affedil-	düşün-	ilgilen-	müsaade et-	tanı-
affet-	Efendimiz	imkân ver-	Müslüman	Tanrı
aile	elini uzat-	inan-	nefes al-	taşı-
Allah	esirge-	inanç	nefret	tek yol
amin	ev	insan	öfke	tekrar
asker	geçici	İsa	ölüm	teslim ol-
babamız	gel-	İslam	ölüm koğuşu	teşekkür et-
barış	gerçek	iste-	önce	toprak
barış-	git-	izin ver-	papaz	tüm
başla-	gönder-	kabul et-	pişmanlık	ulu

bedel	gör-	kainatın efendisi	rahatlık	um-
bil-	görev al-	kalp	rahip	umut
bir arada	güç	kalplerin ışığı	ruh	üzgün ol-
birlikte ol-	günah	Katolik	ruhunu al-	üzüntü
bugün	Hallelujah	kork-	ruhunu teslim et-	ver-
bul-	harika insanlar	koru-	sağla-	vücut
büyü-	hata	kurtar-	sahip	yakın ol-
cehennem	hayat	kurtul-	sebepl ol-	yaklaştır-
cennet	hayat al-	kutsa-	sev-	yap-
cennetteki babamız	hazır ol-	kutsal ruh	sevgi	yardım et-
çoktandır	hazırla-	kutsal üçlü	son lütuf	yargıç
derinlik	hepimiz	kuzen	sor-	yaşa-
dile-	her şey	lütfen	söz	yaşam
din	herkes	lütfet-	sun-	yeni
doğ-	hiç	<i>maktul ismi</i>	süre	yüce
dön-	Hristiyan	<i>maktul ailesi</i>	şans	yüz yüze

İnanç duygu durumuna ilişkin anahtar kelimelerin dağılımı incelendiğinde bu duygu duruma yönelik en sık kullanılan kelimenin *Tanrı* olduğu görülmektedir. Bu anahtar kelimeyi en yüksek orana sahip olma sırasıyla *İsa*, *dua et- Efendimiz* ve *teşekkür et-* kelimeleri izlemektedir. *Tanrı* 47 kez, *İsa* 29 kez, *dua et-* 25 kez, *Efendimiz* 15 kez, *teşekkür et-* ise 12 kez tekrar etmiştir.

Olayların bu seyri, bu adamı Tanrı'ya yaklaştırdı (166: 4).

Efendimiz ve *İsa* kelimeleriyle aynı kavram alanında kullanılabilen *Babamız*, *Cennetteki Babamız* kelimeleri de mahkûmlar tarafından kullanılan anahtar kelimelerdendir.

13 yıl önce gelen o kötü, şeytan adam yüce Tanrı ve İsa sayesinde artık yok (84: 3).

Öncelikle bizi bugün bir araya getiren Tanrı için dua etmek isterim (134: 1).

Efendimiz'e onu tanıma ve bilme şansı verdiği için teşekkür ederim (138: 1).

Buradan hareketle *Tanrı* kelimesiyle aynı kavram alanında kullanılabilen *Allah* kelimesi Müslüman mahkûmlar tarafından kullanılmıştır:

Allah'tan af dilerim çünkü beni o yarattı ve beni o affedecektir (124: 2).

Sadık bir Müslüman olarak, bu maddesel yaşamın gelmekte olan gerçek yaşama bir hazırlayıcı olduğunu öğrendim ve inandım (1: 1).

3.4. İnkâr Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

İnkâr duygu durumuyla ilgili 66 mahkûma ait son söz bulunmaktadır. İnkâr duygu durumuna ilişkin tespit edilen anahtar kelimeler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. İnkâr Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

acı	destekle-	iddia et-	memur	suçlu olma-
âdil	doğru	inan-	merhamet	suçsuz ol-
anne	doğru olma-	insan	neden	Tanrı
arkadaş	durdur-	iste-	oğul	tecavüz et-
avukat	dünya	kabul etme-	ortaya çık-	tekrar
baba	dürüstçe	kanıtla-	öldür-	teşekkür et-
bakma-	düşün-	kardeş	öldürme-	tüm
başkası	ellerinden al-	katılma-	ölüm	uyuşturucu satıcısı
ben	gerçek	katil	özür dileme-	üzgün
bil-	gitme-	kayıp	sağla-	yalan
bu sefer	gönder-	lanet olası	seçim	yanlış
cevap ver-	hâlâ	mahkeme	silah	yap-
cezalandırıl-	hayat	mahkûm edil-	söyle-	Yaratıcı
çabala-	herkes	<i>maktul ismi</i>	suç	yazılı ifade
çocuklarınız	hisset-	<i>maktul ailesi</i>	suç işle-	yargıç
dava	huzur bul-	masum	suç işleme-	
değiştir-	idam et-	masumiyet	suçlu	

İnkâr duygu durumuna ilişkin anahtar kelimelerin dağılımı incelendiğinde bu duygu duruma yönelik en sık kullanılan kelimenin *masum* olduğu görülmektedir. Bu anahtar kelimeyi en yüksek orana sahip olma sırasıyla *öldürme-*, *suç*, *maktul* ve *iste-* kelimeleri izlemektedir. *Masum* 23 kez, *öldürme-* 20 kez, *suç* 14 kez, *maktul* 10 kez, *iste-* ise 8 kez tekrar etmiştir.

Ben masumum, masumum, masumum. (...) Ben masum bir adamım ve bu gece burada çok yanlış şeyler oluyor (58: 1, 4).

Hepinizin masum bir adamın katili olduğunuzu söylüyorum (390: 3).

Buradan hareketle *suç* kelimesiyle aynı kavram alanında kullanılabilir *suçlu olma-*, *suçsuz ol-* kelimeleri mahkûmlar tarafından sıklıkla kullanılmıştır.

Hayatımda birçok suça karıştım, fakat bu sefer suçlu değilim (86: 1)

3.5. Kabullenme Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

Kabullenme duygu durumuyla ilgili 85 mahkûma ait son söz bulunmaktadır. Kabullenme duygu durumuna ilişkin tespit edilen anahtar kelimeler Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Kabullenme Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

acı	deneyim	hazır ol-	kin	suç
acı çek-	devlet	hepimiz	korku	suç işle-
adalet	dikkatsiz	hiçbir şey	kötü şeyler	suçluluk
af iste-	doğ-	hiç kimse	kurtul-	şans
affet-	doğru	hisset-	kutla-	tahmin et-
aile	doğru yol	ışık	kutsama	tanık
aleyh	dön-	içten	kuzen	teşekkür et-
anla-	duygu	iddia et-	meydana gel-	trajedi
anlat-	dünya	ifade ver-	muhtemelen	ulaş-
anne	düşmanlık	inanç	nefret	uyku
arın-	düşüneme-	insan	nefret et-	uzakta tut-
arkadaş	eğlence	insanlık	ol-	üzüntü
artık	elinden al-	intikam	olma-	var-
aynı	en iyi	İsa	öfke	ver-
baba	ev	iste-	öl-	vur-
başkaları	evlat	iyi bir insan	öldür-	yakalan-
beden	farklı	iyi insanlar	ölüm	yanlış
belirle-	geçmiş	izin ver-	özgür bırak-	yap-
bil-	git-	kabul et-	özür dile-	yardımcı ol-
bulun-	gör-	kalp	polis	yaşa-
burada ol-	gösterme-	karar	savun-	yerinde ol-
canavar	günah	katil	sebeup	yeterli olma-
ceza	hak	kaybet-	seçim	yok
cezalandırıl-	hak et-	kaygı	serbest bırak-	yol
çalış-	haklı olma-	kayıp	sevdikleriniz	yol al-
çöz-	hata	kaza	sevgi	yürü-
daha önce	hayal kırıklığı	kendi	son ver-	zaman
daima	hayat	kesinlikle	sonuçlandır-	
davranış	hayatını kaybet-	kız	sorumluluk	
değiştir-	haydi	kız kardeş	söyle-	

Kabullenme duygu durumuna ilişkin anahtar kelimelerin dağılımı incelendiğinde bu duygu duruma yönelik en sık kullanılan kelimelerin *hayat* ve *git-* olduğu görülmektedir.

Bu anahtar kelimeleri en yüksek orana sahip olma sırasıyla *yap-*, *nefret* ve *olma-* kelimeleri izlemektedir. *Hayat* ve *git-* 6 kez, *yap-* 5 kez, *nefret* ve *olma-* ise dörder kez tekrar etmiştir.

Sadece gitmeye hazır olduğumu bilmenizi istiyorum (283: 13).

Ben şu an farklı bir insanım, fakat bu benim daha önce yaptığım kötü şeyleri değiştirmiyor (302: 3).

Geçmişe dönüp her şeyi değiştirme şansım olsaydı bile yapabileceğim hiçbir şey olmazdı (456: 1)

3.6. Kefaret Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

Kefaret duygu durumuyla ilgili 87 mahkûma ait son söz bulunmaktadır. Kefaret duygu durumuna ilişkin tespit edilen anahtar kelimeler Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Kefaret Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

acı	bul-	günahkâr	kutsa-	süreç
acıyı azalt-	buna değer	hata	<i>maktul ismi</i>	şahit
acı çektir-	cennet	hayali	<i>maktul ailesi</i>	şimdi
adalet	cevap	hayat	mutlu	tanış-
affedil-	cezalandır-	hemen	mutlu et-	Tanrı
affet-	çarmıh	hesap kapat-	neden ol-	tek şey
aile	değiştir-	huzur	ol-	tekrar
al-	ders ol-	huzur bul-	öğren-	teşekkür et-
ayrıl-	destekle-	huzur ver-	öl-	toplum
aziz	devam et-	ızdırıp	öldür-	um-
baba	düşün-	idam	ölüm	unutma-
bağla-	er ya da geç	imha et-	ölüm koşuşu	uzun yıllar
barış	geçir-	inan-	para	ümit et-
başa getir-	gel-	iste-	problem	üzgün
başını dik tut-	gelecek	işe yara-	rahatlık	üzgün ol-
bedel	gerçekten	iyileştir-	ruh	ver-
beden	geri getir-	izin ver-	sevgi	yaklaştır-
bil-	geri ver-	kabul et-	sıkıntı	yap-
birlikte	git-	kalp ağrısı	son nefes	yardımcı ol-
borç	gör-	karşılık	sona kavuş-	yargılama
boşuna	güç bul-	krallık	soru	yaşa-
bu gece	günah	kurtar-	söyle-	zorunda

Kefaret duygu durumuna ilişkin anahtar kelimelerin dağılımı incelendiğinde bu duygu duruma yönelik en sık kullanılan kelimenin *huzur* olduğu görülmektedir. Bu anahtar kelimeyi en yüksek orana sahip olma sırasıyla *affet-*, *Tanrı*, *ölüm*, *maktul* kelimeleri izlemektedir. *Huzur* 14 kez, *affet-* 9 kez, *Tanrı* 7 kez, *ölüm* ve *maktul* kelimeleri altışar kez tekrar etmiştir.

Bu (idam) affedilmem için tek yol (537: 4).

Benim günahlarım için çarmıha gerilen İsa'ya teşekkür ederim, ona ruhumu kurtardığı için teşekkür ederim (102: 1).

Ben, İsa ile birlikte çarmıha gerilmekteyim (216: 3).

Umuyorum ki ölümüm size huzur verir ve acınızı azaltır (254: 6).

3.7. Korku Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

Korku duygu durumuyla ilgili 13 mahkûma ait son söz bulunmaktadır. Korku duygu durumuna ilişkin tespit edilen anahtar kelimeler Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Korku Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

açıkla-	damar	hazır	pişmanlık	vakti gel-
ağla-	DNA	iğne	san-	yalnız bırakma-
biber gazı	dönüşüm	ikna	sıcak	yap-
bilme-	Efendimiz	ilaç	söyle-	zamanı dol-
birlikte ol-	git-	izin ver-	suç işle-	
bulama-	göreme-	konuşma-	test sonucu	
can acıt-	güçlü olma-	lütfen	um-	
cennet	günah	nefret et-	uzun sür-	

Korku duygu durumuna ilişkin anahtar kelimelerin dağılımı incelendiğinde bu duygu duruma ilişkin kelimelerin aynı oranla birer kez kullanıldığı görülmektedir:

Ve ben sandığım kadar güçlü değilim. Ama bunun kısa bir süre canımı acıtacağını umuyorum (331: 22, 23).

Uh, bilmiyorum. Imm, ne söyleyeceğimi bilmiyorum. Bilmiyorum (391: 1, 2).

Gitmeye hazır değilim (85: 8).

Efendimiz, lütfen beni yalnız bırakma (215: 12).

Çok fazla konuşmamı istemeyin, ağlayacağım (256: 4).

Kalbim küt küt atıyor (435: 5).

3.8. Mizah Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

Mizah duygu durumuyla ilgili 37 mahkûma ait son söz bulunmaktadır. Mizah duygu durumuna ilişkin tespit edilen anahtar kelimeler Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Mizah Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

acele etme-	düğün	kulaklık	ölüm	şimdi
adalet	efendim	kullan-	ölüm koğuşu	talep et-
adamım	geç-	<i>küfür ifadesi</i>	özgürleştir-	Tanrı
altından caddeler	geri kalanlar	lazım	parti	teşekkür
Amerikan adaleti	git-	merhamet	pranga	teşekkür et-
Amerikan kahramanı	gör-	millet	protesto et-	verme-
araba	hoparlör	misafirperverlik	rock'n roll	yakında
bebek bezi	idam cezası	mükemmel	ruh	yanında ol-
buzlu zemin	insan	ne çok	<i>sevilen kişinin adı</i>	yer altı mezarlığı
dans et-	ironik	ol-	söz ver-	yolla-
dublör	kaynana	oyalan-	şaka	zihin
duş al-	köşk	öldür-	şerefine	zincir

Mizah duygu durumuna ilişkin anahtar kelimelerin dağılımı incelendiğinde bu duygu duruma ilişkin en sık kullanılan kelimelerin aynı oranla *acele*, *dublör*, *git-* ve *Tanrı* olduğu görülmektedir. Bu anahtar kelimeler ikişer kez tekrar etmiştir ve bu duygu durumdaki diğer anahtar kelimelerin hepsi sadece birer kez kullanılmıştır.

Güçlü olun, sizi yakında göreceğim, umarım ki çok yakında değil (326: 12)

(Öldüğümde) seni neden babama vermediğini ona soracağım (388: 27).

Şimdi gitememiz gereken bir parti var (260: 116).

Her ne kadar üst duygu durum mizah olsa da bu kapsama giren son sözlerin esasında bir kinaye içerdiği de görülmektedir.

Umarım Tanrı bana olduğu kadar topluma da merhametli olacaktır (9: 22).

Mizahın bir diğer yansıması o kişi olduğunu inkâr etme biçiminde son sözlere yansımaktadır:

Ve diğer şaka şu ki ben Patrick Bryan Knight değilim ve hiçbiriniz şu an bu idamı durduramazsınız (397: 12).

Tam da ihtiyacım olduğunda kullanacağım dublörüm nerede? (389: 6)

3.9. Nasihat Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

Nasihat duygu durumuyla ilgili 28 mahkûma ait son söz bulunmaktadır. Nasihat duygu durumuna ilişkin tespit edilen anahtar kelimeler Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Nasihat Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

affet-	ders	harcama-	kurtar-	temizle-
aile	dikkatli ol-	hayat	küçük	um-

alkol	dinle-	herkes	<i>maktul ismi</i>	uzun
an	doğru	imza at-	masum	vakit
anahtar	durdur-	İsa	okul	yalvar-
asla	dünya	izin ver-	öfke	yardım et-
ayrılma-	eroin	kabul et-	öğren-	yaşa-
bırak-	etkile-	kalp	savaş-	yol
bul-	fedakârlık	karar	sev-	zafer
çocuk	gençler	kavga	şiddet	zevk al-
daha güzel	geri al-	koru-	tartışma	
davran-	git-	kucakla-	tek ol-	

Nasihat duygu durumuna ilişkin anahtar kelimelerin dağılımı incelendiğinde bu duygu duruma yönelik en sık kullanılan kelimenin *gençler* olduğu görülmektedir. Bu anahtar kelimeyi en yüksek orana sahip olma sırasıyla *bul-*, *ders*, *um-* ve *hayat* kelimeleri izlemektedir. *Gençler* 6 kez; *bul-*, *ders* ve *um-* dörder kez, *hayat* ise 3 kez tekrar etmiştir:

Şu size ders olsun: Kararlarınız herkesi etkiler (451: 14, 15)

Gençler, ailenizi dinleyin, onlar size ne diyorsa yapın, okulunuza gidin ve hatalarınızdan ders çıkarmaya çalışın. Bir yere imza atmadan önce dikkatli olun (514: 15, 16).

İşte bu benim hayatımın hikâyesi ve bu bana ya da size alkolün yaptıracakları (206: 7).

3.10. Öfke Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

Öfke duygu durumuyla ilgili 129 mahkûma ait son söz bulunmaktadır. Öfke duygu durumuna ilişkin tespit edilen anahtar kelimeler Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. Öfke Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

acı çek-	daha iyi bir yer	hediye	kurtul-	sev-
adalet	dava	hepimiz	<i>küfür ifadesi</i>	sevgi
adaletsizlik	dayak	hepiniz	linç	siğın-
adil	dayan-	her zaman	mahkeme	sistem
af	değiştir-	herkes	mahkumiyet	siyah
af dile-	ders	hiç kimse	<i>maktul ismi</i>	siyah insanlar
affet-	ders alma-	hiçbir şey	<i>maktul ailesi</i>	siyahi
Afrikalı	destekleme-	hiçe say-	masum	sokak köpeği
ağır suçlar	devlet	hisset-	Meksika	sona er-
aile	dışarıda ol-	hukuk	memur	sorumlu

aldat-	din	huzur	merhamet	soykırım
aleyh	DNA testi	huzur verme-	mutlu	söyle-
alkol	doğru	irkçı	mutlu ol-	suçla-
alıkoy-	döv-	islahevi	mücadele et-	suçlu
Amerika	dua et-	idam	müfettiş	suçlu bul-
arkadaş	durdur-	idam et-	neden ol-	suçlu ol-
arkasından git-	duyama-	ifade	oğul	şahit ol-
asla	duygusuz	iğrenç	ol-	şans
at-	dünya	ilerle-	olma-	şans ver-
avukat	dürüstçe	ilerleme-	onur	şeytan
barbarlık	düşün-	ilk taş	onur kırıcı	şeytani
baskı yap-	düşünce	inan-	öğren	tanık
başla-	düşünme-	incit-	öl-	Tanrı
bedel öde-	eğlence	intikam	öldür-	tek taraflı
beden	emin	İsa	öldürme-	Teksas
ben	en iyi	iste-	öldürül-	teşekkür etme-
beraat et-	er ya da geç	işleme-	ölüm	tutuklat-
beyaz halk	eşitlik	izin ver-	ölüm cezası	um-
beyaz ırk	eşleşme-	jüri	ölüm koğuşu	umut et-
bırakıl-	etkileyici	kalp	örnekle-	unutma-
bil-	eziyet	kan	özgürlüğe kavuş-	üret-
bilme-	gardiyan	kanıt	Papa	üzgün olma-
bir gün	geç-	kanun	para	vahşet
birey	gelecek	kardeşlerim	para kazan-	ver-
bit-	gerçekten	karşı	pişmanlık	verme-
boycot et-	gergin	katılma-	polis	video kaydı
bu gece	geri getirme-	katil	rahatlat-	yalan
bu süreç	gör-	kazandır-	rahatlık	yalan söyle-
bugün	görgü tanığı	kazanma-	rahip	yan-
burada	göster-	kelle	ruh	yanlış
buraya	götür-	kızgın	sabitleş-	yap-
canavar	günahsız	kilise	sadece	yapma-
cevap	güzel bir gün	kirala-	sahip ol-	yarat-

ceza ertele-	hak et-	kirlet-	san-	yardım et-
cezalandır-	hak etme-	kirli iş	sataşma	yargılama
cinayet	hakim	komplö	satılmış	yeğen
çaba	hapis	konfor	savaşama-	yok
çal-	hapishane	konuşma	savaşçı	yöntem
çalış-	hatası olma-	konuşma yap-	savcı	yüzleş-
çene kapa-	hatırla-	konuştur-	saygı duyma-	zafer yürüyüşü
çıldır-	hayal kırıklığı	kör	sedye	zamanı gel-
çılgınlık	hayat	kullanıl-	serbest	zehirli iğne
çocuk	hayat hikâyesi	kullanma-	serbest bırakıl-	zorunda ol-
çok geç	haydi	kural	sermaye	
çöz-	hazır ol-	kurtar-	seslen-	

Öfke duygu durumuna ilişkin anahtar kelimelerin dağılımı incelendiğinde bu duygu duruma yönelik en sık kullanılan kelimenin *ölüm* olduğu görülmektedir. Bu anahtar kelimeyi en yüksek orana sahip olma sırasıyla *öldür-*, *adalet*, *bil-* ve *idam* kelimeleri izlemektedir. *Ölüm* 13 kez, *öldür-* 11 kez, *adalet*, *bil-* ve *idam* ise yedişer kez tekrar etmiştir.

Beni suçlayabileceğiniz tek şey benim Meksikalı olmam ve onun polis olması. Ben buna ve sizin toplumunuza bir avuç soğukkanlı katiller diyorum (9: 1, 2).

İntikam ölümü size bir şey kazandırmayacak (520:8).

Öldürmek kişi tarafından da devlet tarafından da olsa yanlıştır (110:3).

Adalet bir hayatı alarak asla ilerlememiştir (543:1).

Bir idama değil, bir cinayete şahitlik etmek üzeresiniz (474:1).

3.11. Sevgi Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

Sevgi duygu durumuyla ilgili 252 mahkûma ait son söz bulunmaktadır. Sevgi duygu durumuna ilişkin tespit edilen anahtar kelimeler Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Sevgi Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

aile	daima	hatırla-	kucakla-	sevgi sun-
amca	dayanak	hayat	kuzen	sevgili
anlayış	dayı	hep	<i>maktul ismi</i>	siz
anne	değer	hepiniz	<i>maktul ailesi</i>	sonsuz dek
arama-	derin sevgi	hepsi	melek	söyle-
arkadaş	destek	her şey	oğul	sun-
aşk	destekçi	herkes	ol-	şükran
avukat	destekle-	ilet-	onlar	teşekkür

ayrı	dile-	iste-	ölüm koğuđu	teşekkür et-
ayrıl-	emin ol-	iyi	özel	teyze
baba	en derin	iyi kal-	özle-	torun
bebek	en iyi	iyilik	papaz	tüm
ben	erkek kardeş	kadın	protesto	unutma-
bensiz	eş	kalp	ruh	var
beşik	gelecek	kardeş	sadece	ver-
bil-	getir-	karım	sahip ol-	yakınlık
burada	güç	kavga	saygı	yapama-
büyükanne	güneş	kelebek	sen	
cesaret	güzel	kız	sev-	
çocuklar	hala	kız kardeş	sevdiğim	
çok	hâlâ	kızlar	sevgi	

Sevgi duygu durumuna ilişkin anahtar kelimelerin dağılımı incelendiğinde bu duygu duruma ilişkin en sık kullanılan kelimenin *sev-* olduğu görülmektedir. Bu anahtar kelimeyi en yüksek orana sahip olma sırasıyla *aile*, *hepiniz*, *anne* ve *söyle-* kelimeleri izlemektedir. *Sev-* 151 kez, *aile* 44 kez, *hepiniz* 40 kez, *anne* 25 kez ve *söyle-* ise 23 kez tekrar etmiştir.

Bana destek olanlar, hepinizi seviyorum (60: 5).

Anneme ve çocuklarıma onları sevdiğimi söyleyin (305: 1).

Eşime onu sevdiğimi söyleyin (158: 12).

3.12. Telkin Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

Telkin duygu durumuyla ilgili 155 mahkûma ait son söz bulunmaktadır. Telkin duygu durumuna ilişkin tespit edilen anahtar kelimeler Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15. Telkin Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

acı	daha korkunç	hapishane görevlisi	korkma-	sevgi
acı çekme-	daima	hapishaned e uyanma-	korku	soğukkanlı
açık	deneyim	harika bir gün	koru-	sonsuzadek
adam gibi	devam et-	hayat	kurtul-	söyle-
affedil-	dikkatli ol-	hazırlan-	kuzu	söz ver-
affet-	dile-	hep	lütuf	sürme-
ağla-	dişini sık-	hepiniz	memnuniyet	şanslı
ağlama-	dua et-	her şey	muhtemele n	şeref

aile	durum	herkes	mutlu	tamam
ait ol-	dünya	hisset-	mutlu ol-	Tanrı
anne	düşün-	hizmet gör-	mutluluğu bul-	tek şey
arkadaş	emin ol-	hoş tut-	mutluluk	toparlan-
asker	en iyi hayat	huzur	mükemmel	um-
asla	endişe	huzur bul-	nefret	uzun
aslan	endişelen-	huzur getir-	nefret etme-	uzun zaman
atlat-	endişelenme -	huzur ver-	olağanüstü olay	üzülme-
ayaklarının altında ol-	erdem	inanç	olgunlaş-	vazgeçme-
ayrıl-	eş	incit-	onur kırıcı	veda et-
bak-	ev	insan	oradakiler	vicdan
barış	gel-	İsa	öfke	yaklaş-
baş	gerek-	iste-	öğren-	yap-
baş eğ-	git-	iyi	öğrenme	yararlan-
başını dik tut-	gittiğim yer	iyi bak-	öl-	yarışma
bebek	gökyüzü	iyi ol-	ölmüş olanlar	yas tut-
bekle-	gönder-	iyiye doğru git-	ölüm	yaşa-
belirle-	gör-	izin ver-	ölüm koğuşu	yaşayanlar
bırak-	gözyaşı	kabul et-	özgür ol-	yer
bil-	güç al-	kader	özgürlük	yeşert-
birlikte	güç bul-	kal-	paylaş-	yeşil çim
bugün	güçlü	kalp	ruh	yolunda gitme-
bul-	güçlü kal-	kardeş	sağla-	yüreklendir -
can acıt-	güçlü ol-	karşılaş-	sahip ol-	yürü-
cennet	gülümse-	kavga	san-	zafer
cesur	gün	kaybet-	savaş	zarar ver-
daha güzel	güzel	kazan-	savaş-	zorlu zaman
daha iyi bir yer	güzel ol-	kendiniz	say-	
daha iyi ol-	hâlâ	kızlar	sayı	

Telkin duygu durumuna ilişkin anahtar kelimelerin dağılımı incelendiğinde bu duygu duruma ilişkin en sık kullanılan kelimenin *güçlü ol-* olduğu görülmektedir. Bu anahtar kelimeyi en yüksek orana sahip olma sırasıyla *git- iyi, huzur, daha iyi bir yer ve her şey* kelimeleri/kelime grupları izlemektedir. *Güçlü ol-* 25 kez, *iyi* 14 kez, *git-* 13 kez, *huzur* 11 kez, *daha iyi bir yer* ve *her şey* ise yedişer kez tekrar etmiştir.

Bugün ölmek için güzel bir gün (128: 1).

Her şey iyi, daha iyi olacak (190: 9).

Ben huzur içindeyim (428: 3, 4).

Koğuştaki tüm kardeşlerim, güçlü olun (124: 4).

Ben, Efendimiz ile birlikte daha iyi bir yere gidiyorum (283: 11).

3.13. Teşekkür Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

Teşekkür duygu durumuyla ilgili 145 mahkûma ait son söz bulunmaktadır. Teşekkür duygu durumuna ilişkin tespit edilen anahtar kelimeler Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. Teşekkür Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

aile	Efendimiz	idam cezası	minnettar	süreç
anne	en iyi	inan-	misafirperverlik	şükran
arkadaş	erkek kardeş	inanç	muamele	şüphesiz
aşk	eşim	inanılmaz	mükemmel	takdir
avukat	gel-	insancıl	nazik	Tanrı
ayrıcılık	gör-	iyi	nezaket	tanrının yolu
aziz	göster-	iyi davran-	olma-	teşekkür
benimle ol-	güç	izin ver-	onur	teşekkür et-
birlikte ol-	güçlü ol-	kabul et-	ölüm koğuşu	umut
borçlu	güzel	kal-	özel	uzun yıllar
bulun-	hapishane görevlileri	kalp	papaz	üstesinden gel-
bunca yıl	harika	kan dök-	rehber	yanında ol-
bütün	harika insanlar	kardeş	sağla-	yanında kal-
cesaretlendirme	hatırla-	katlan-	sahip ol-	yap-
çaba	hayat	kız kardeş	savaş-	yardım
çocuklar	hayata döndür-	kibarlık	saygı	yardım et-
destek	hayatta olmak	kötü	sev-	yıllar
destekçi	hep	kutsan-	sevdikleri	yolculuk
destekle-	her şey	mahkûm	sevgi	Yüce İsa

din adamları	herkes	medya	söyle-	ziyaret
dua	hiçbir şey	mektup arkadaşı	sun-	zor

Teşekkür duygu durumuna ilişkin anahtar kelimelerin dağılımı incelendiğinde bu duygu duruma ilişkin en sık kullanılan kelimenin *teşekkür et-* olduğu görülmektedir. Bu anahtar kelimeyi en yüksek orana sahip olma sırasıyla *destek, aile, arkadaş, şükran* ve *yardım* kelimeleri izlemektedir. *Teşekkür et-* 60 kez, *destek* 27 kez, *aile* ve *arkadaş* 21 kez, *şükran* ve *yardım* ise yedişer kez tekrar etmiştir.

Size benim masum olduğumu kanıtlamaya çabaladığınız için teşekkür ederim, her ne kadar mahkeme bunu kabul etmese de (209: 2).

Beni sevdiğiniz ve benimle olduğunuz için size teşekkür ederim (249: 9).

3.14. Üzüntü Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

Üzüntü duygu durumuyla ilgili 145 mahkûma ait son söz bulunmaktadır. Üzüntü duygu durumuna ilişkin tespit edilen anahtar kelimeler Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Üzüntü Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

acı	derin	hayat al-	kurban	tatil
acı çek-	devam et-	hayatım	mahvet-	toyluk
acı çektir-	dile-	hepiniz	<i>maktul ailesi</i>	trajedi
acı ver-	dilek	her şey	mutlu	um-
acımasızlık	doğum günü	herkes	mutsuzluk	utan-
açıkla-	dönüşü olma-	hırsızlık	mümkün	utanç
adam ol-	dua	hiçbir zaman	oğul	uzun yıllar
af dile-	dua et-	hisset-	olma-	uzun zamandır
affedileme-	düşün-	huzur	öl-	ümit
affet-	düşünme-	huzur bul-	öldür-	üz-
affetme-	ellerinden al-	inan-	ölüm koğuşu	üzgün
ahmaklık	erkek kardeş	incit-	önce	üzgün ol-
aile	eş	incitme-	özür dile-	üzüntü
al-	gaflet	İsa	pişman	ver-
anla-	geçmiş	iste-	pişman ol-	vur-
anne	geçmişe götür-	isteme-	pişmanlık	yanıl-
aptallık	gerçek	iyi	rahatlat-	yanılt-
arkadaş	gerçekten	iyi olma-	sahip ol-	yap-
asla	geri al-	kalp	san-	yapama-
baba	geri alama-	karar	sebepl ol-	yapma-

bak-	geri getir-	kardeş	sevilen	yaptığım
bedenen	geri getireme-	katılma-	sizler	yaşa-
bil-	getir-	kaybet-	son ver-	yaşam
bilme-	güçlü	kayıp	sorumlu	yeterince
boşa çıkar-	gülümseme	kaza	sorumlu ol-	yıllar boyu
bugün	güven	kelime	söyle-	yol
bulun-	hafiflet-	keşke	suç	yürek
büyük pay	hak et-	kır-	suçla-	yüz
büyükanne	hak etme-	kız kardeş	süre	zaman
canını yak-	hata	kolay ol-	şahit ol-	zarar gör-
çocuklarım	hatır	kontrolü kaybet-	tanıma-	
daima	hayal	korku	tanışmış ol-	
değiştir-	hayal kırıklığı	korkunç	Tanrı	
değiştireme-	hayat	kötü	tarif edebil-	

Üzüntü duygu durumuna ilişkin anahtar kelimelerin dağılımı incelendiğinde bu duygu duruma ilişkin en sık kullanılan kelimenin *üzgün ol-* olduğu görülmektedir. Bu anahtar kelimeyi en yüksek orana sahip olma sırasıyla *aile*, *maktul ailesi*, *iste-*, *acı*, *söyle-* ve *yap-* kelimeleri izlemektedir. *Üzgün ol-* 79 kez, *aile* 24 kez, *maktul ailesi* 18 kez, *iste-* 17 kez, *acı*, *söyle-* ve *yap-* ise on beşer kez tekrar etmiştir:

Ailem, siz ve diğer herkes için dua ediyorum, eğer bu sözler kalbinize biraz olsun dokunuyorsa, üzgünüm, gerçekten üzgünüm (366: 10).

Çocuk hayatını kaybettiği için çok üzgünüm (361:6).

Ailemi bu şekilde buraya getirdiğim için üzgünüm (336:2).

Maktul ailelerine üzgün, çok üzgün olduğumu söylemek istiyorum (146:1).

3.15. Vasiyet Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

Vasiyet duygu durumuyla ilgili 55 mahkûma ait son söz bulunmaktadır. Vasiyet duygu durumuna ilişkin tespit edilen anahtar kelimeler Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. Vasiyet Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

ad	dile-	hep	kullan-	um-
adalet	dünya	herkes	kutla-	unutma-
aile	düşünme-	huzur	küçük canavar	unutulma-
anne	emin ol-	idam cezası	linç	vazgeçme-
beden	gelecek	idam edil-	lütfen	vücut
bil-	git-	insan hakları	masum insan	yap-

bilim	göm-	iste-	melek	yardım et-
canlı tut-	gönder-	isteme-	mezar	yas tut-
cenaze	görüş-	işe yarar	mücadele	yaşa-
çocuk	güçlü ol-	iyi	mücadele et-	yaşam
çocuklar	gülümse-	iyi bak-	ol-	yazıl-
daima	hafıza	izin verme-	ölüm	yol gösterici
davet et-	hapishane mezarlığı	kalp	ruh	
devam et-	hatırla-	kaygı	sarı gül	
devlet	hayat	kız kardeş	söyle-	

Vasiyet duygu durumuna ilişkin anahtar kelimelerin dağılımı incelendiğinde bu duygu duruma ilişkin en sık kullanılan kelimenin *iyi bak-* olduğu görülmektedir. Bu anahtar kelimeyi en yüksek orana sahip olma sırasıyla *devam et-*, *hatırla-*, *mücadele* ve *um-* kelimeleri izlemektedir. *İyi bak-* 9 kez, *devam et-*, *hatırla-*, *mücadele* ve *um-* ise dörder kez tekrar etmiştir:

Mücadeleden vazgeçmeyin, daha iyi bir gelecek ummaktan da. Çünkü bunu yapmak zorundayız (375: 3, 4).

Bu vasiyetlerin kimi zaman kendini insanlığın faydası ve devamlılığı için sunma şeklinde olduğu görülmektedir. Bu durum da vasiyet duygu durumunu kefarete ve af dilemeye yaklaştırmaktadır.

Umuyorum ki vücudumun işe yarar parçalarını birilerine yardım etmek için bilimde kullanırlar (188: 10).

3.16. Veda Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

Veda duygu durumuyla ilgili 55 mahkûma ait son söz bulunmaktadır. Veda duygu durumuna ilişkin tespit edilen anahtar kelimeler Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Veda Duygu Durumuna İlişkin Anahtar Kelimeler

başla-	eş	hazır ol-	iyi	tamam
bitir-	fıstık	hepsi	katlet-	tamam ol-
bitiş noktası	gardiyan	hepsi bu	kendine iyi bak-	tamamdır
bu kadar	git-	herkes	kısa kes-	tekrar
bunlar	görev	hoşça kal-	oğullar	yap-
defolup git-	güneş	ifade	özgür bırak-	
devam et-	hayat	inanama-	sevgili	
dile-	haydi	iste-	söyle-	

Veda duygu durumuna ilişkin anahtar kelimelerin dağılımı incelendiğinde bu duygu duruma ilişkin en sık kullanılan kelimelerin *hazır ol-* ve *gardiyan* olduğu görülmektedir. Bu anahtar kelimeleri en yüksek orana sahip olma sırasıyla *bu kadar*, *hepsi* ve *hoşça kal-* kelimeleri izlemektedir. *Hazır ol-* ve *gardiyan* 18 kez, *bu kadar* 17 kez, *hepsi* 16 kez ve *hoşça kal-* ise 11 kez tekrar etmiştir:

Hoşça kalın (241: 1).

Hoşça kalın, ben hazırım (447: 1).

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde idam mahkûmlarının son sözlerindeki duygu durumlara ilişkin tespit edilen anahtar kelimelerden hareketle tartışma, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

İdam mahkûmlarının son sözlerinde 17 duygu durum tespit edilmiştir. 16 duygu durum son sözlerden tespit edilirken 1 duygu durum, suskunluk olarak değerlendirilmiştir. Bu duygu durumlar frekansı en yüksek olandan en düşük olana doğru sevgi, devamlılık, inanç, telkin, teşekkür, üzüntü, veda, öfke, suskunluk, af dileme, kefare, kabullenme, inkâr, vasiyet, mizah, nasihat ve korkudur. En yüksek orana sahip olan duygu durum sevgi, en düşük orana sahip olan duygu durum ise korkudur. Son sözlerinde sevgi duygu durumuna yer veren mahkûm sayısı 252, korku duygu durumuna yer veren mahkûm sayısı ise 13'tür.

İdam mahkûmları son anlarında farklı duygu durumlar içerisindeyler. Kendilerini ister yazılı ister sözlü olsun dil aracılığıyla ifade etmektedirler. Son söz ifadelerinde dil unsuru olarak kullanılan kelimeler duygu durumları tespit etmede önemli bir yere sahiptir. Her bir mahkûm için tek bir duygu durumdan bahsetmek kimi son sözlerde söz konusu değildir, farklı duygular arasında geçişler olmaktadır. Bu yüzden birçok mahkûm için birden fazla duygu durum tespiti yapılmıştır. Dolayısıyla anahtar kelimeler incelenirken de aynı kelimenin birden fazla duygu durumda yer aldığını görmek mümkündür.

Duygu durum ifadelerinin sınıflaması, metin tahlillerinde ve özellikle dezavantajlı gruplar tarafından oluşturulan otantik metinlerin değerlendirilmesinde sıklıkla kullanılmaktadır. Duygu durumları temsil eden anahtar kelimeler, birer kavram alanı oluşturma niteliğini de taşımaktadırlar. Kavram alanı kuramının temeli; kavramların birbirinden soyutlanmış olarak ayrı ayrı değil, bir mozaik gibi birbirlerini sınırlandırdıkları, etkiledikleri görüşüne dayanır (Aksan'dan aktaran Kanatlı ve Çekici, 2018, s. 304-305). İdam mahkûmlarının son sözlerindeki duygu durumlara ait anahtar kelimeler her duygu durum için ayrı ayrı belirlenmiştir. Ancak farklı duygu durumlara ait anahtar kelimelerden ortak kullanılanlar bir mahkûmun birden fazla duygu durum içerisinde olduğunu göstermektedir.

Deniz ve Demir'e göre (2019) dilin sadece gramer ya da söz varlığı ekseninde öğretilmesinin yerine bir amaca yönelik öğretilmesi dil işlevlerinin esasını oluşturmaktadır. Birey iletişim kurma amacına göre farklı söz varlığı unsurları kullanılmaktadır. Mahkûmların son sözlerindeki duygu durumlar iletişim kurma gerekçelerinin yansımasıdır. Kimi masumiyet iddiasında bulunup suçu inkâr ederken kimi sevgisini dile getirmiştir. Tespit edilen anahtar kelimeler ise iletişim kurarken kullandıkları söz varlığının unsurlarıdır.

Semin vd. (2002), metnin ve metni oluşturanın psikolojik durumu, hitap edilen kişi, kullanılan zaman kipi, cinsiyet, atmosfer ve diğer unsurların da duygu durumu belirleyici unsurlar arasında olduğunu belirtir. Duyguların ilişki işaretleri olarak kullanılıp kullanılmayacağını keşfetmenin bir yolu, kendiliğinden oluşan farklı dilsel kategorilerin belirginliği (fiil, sıfat, isimler) arasındaki ilişki yardımı ile olur. Son sözlerdeki anahtar kelimeler isim ve fiil olarak karşılaştırıldığında on beş duygu durumunda isim türündeki anahtar kelimeler fiil türündeki anahtar kelimelerden daha yüksek frekansa sahipken sadece korku duygu durumunda fiil türündeki anahtar kelimelerin kullanım sıklığının isim türündekilerden fazla olduğu görülmektedir. Ancak bu sadece kelime türü ayrımı olup kelimeler farklı türde de olsalar aynı kavram alanını yansıtmaktadırlar. Anahtar kelimeler somut ve soyut olarak incelendiğinde ise özellikle inkâr duygu durumunda somut kelimelerin ön planda olduğu görülmektedir. Diğer duygu durumlarda soyut kavramlar daha çok tercih edilmiştir.

Hitap edilen kişi açısından duygu durumlara ilişkin anahtar kelimeler incelendiğinde doğrudan maktule hitap eden ya da maktulü anan mahkûmların af dileme, devamlılık, inanç, inkâr, kefare, nasihat ve öfke duygu durumlarına sahip oldukları görülmektedir. Bununla birlikte maktulün ailesine hitap eden mahkûmlarda farklı olarak devamlılık duygu durumuna ilişkin ifadelere yer vermedikleri ve ayrıca üzüntü duygu durumunda oldukları da görülmektedir. Bunu mahkûmun üzüntüsünü maktulün ailesine iletme isteği olarak yorumlamak mümkündür.

Jeong (2020) araştırmasında en baskın altı duygu olarak belirlediği sevinç, sevgi, üzüntü, öfke, korku ve nefret duygularını söz varlığı kapsamında incelemiştir. Bu duygulardan sevgi, üzüntü, öfke ve korku idam mahkûmlarının son sözlerinde de açıkça görülmekte; sevinç ve nefret ise diğer duygularla bir arada yer almaktadır. Jeong deyimler açısından söz varlığını ele alırken bu çalışmada anahtar kelimelerle söz varlığı tespiti yapılmıştır.

Af dilemeye ilişkin anahtar kelimeler, pişmanlığı dile getirme, üzüntüyü yoğun biçimde hissetme ve öbür taraf belirsizliğiyle Tanrı'dan merhamet dilemek için af dileme çerçevesinde belirlenmiştir. Maktul ailesinden ve kendi ailesinden af dileyenlerde, frekansı en yüksek olan kelimelerin yanında *keşke*, *talihsizlik*, *hata yap-*, *incit-* gibi utanç duygusu ve pişmanlığa ilişkin kelimeler de ön plandadır. Af dileme, üzüntü ve inanç duygu durumlarıyla birlikte daha çok kullanılmakta olup Tanrı'dan, maktul ailesinden ya da sevdiklerinden özür dileme, onlar tarafından affedilme isteği olarak yer almıştır.

Devamlılığa ilişkin anahtar kelimeler, fiziksel olarak yaşam son bulsa bile ruhen yaşamın devam ettiğini düşünen mahkûmların son sözlerinde tespit edilmiştir. Devamlılık, ölümü kabullenemeyen ya da dinî boyutuyla bakıldığında ölümün bir son değil başlangıç olduğunu düşünen mahkûmlarda görülmektedir. Kübler-Ross (1994) ölmek için "Sadece sembolik olarak daha güzel bir eve taşınmak için evini terk etmektir." (s. 14) demektedir. İdam mahkûmlarının da devamlılık duygu durumu çerçevesinde en çok kullandıkları kelimelerden biri olan *ev* kelimesi bu durumu desteklemektedir. Bununla birlikte *dönüşüm*, *daha iyi bir yer*, *ameliyat*, *yenilen-* gibi kelimeler de *ev* kelimesiyle aynı kavram alanında kullanılan kelimelerdir. Uysal (2018), 1982-2016 yılları arasında Texas Hunstville Hapishanesinde idam edilen ve son sözlerinde inkâra yer veren idam mahkûmlarının son sözlerindeki zaman algısını

belirlemeyi amaçlayan bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma sonuçlarına göre son sözlerde en çok rastlanan zaman kipi, geniş zamandır. Geçmişten geleceğe doğru giden yatay bir zaman çizgisi düşünüldüğünde cümlelerin anlam boyutlarında umut etme ve telkin ön plana çıkmaktadır.

Gelecek zaman kullanımı ise ölüm düşüncesinden ve eylemden tamamen bağımsız olmak üzere umut edilen bir geleceğe yönelme amaçlıdır. Ve bu amaç, sadece suçun değil, maalesef ölümün de inkâr edildiğinin bir göstergesidir. Varoluşsal kaygının izleri olan bu “bir sonraki aşamaya geçme” isteği, sağlıksız bir ölüm süreci geçirildiğinin de göstergesidir. Genel çerçeve, bu insanların şu anı yaşayamadıklarını, geçmişe karşı savunma, geleceğe yönelik uzaklaşma umudunda olduklarını ve şu anı sadece inkâr ile ifade ettiklerini göstermektedir (Uysal, 2018, s. 11).

İnanca ilişkin anahtar kelimeler, ölümün varlığını hafifletme, sınırlanacak bir durum olarak mahkûmların son sözlerinde yer almıştır. İdam mahkûmlarının ölümle başa çıkma şekillerinden biri de kendilerinden daha güçlü ve her şeye hâkim bir varlığın ölüm anında kendilerine yardım edeceği düşüncesidir. İnanç sistemi idam mahkûmları için güçlü bir dayanaktır. Bu nedenle frekansı en yüksek olan kelimelerin yanında *rahip*, *papaz*, *ilahi*, *huzur*, *cennet* ve *cehennem* kelimeleri de sıklıkla kullanılan kelimeler arasındadır.

İnkâra ilişkin anahtar kelimeler, suçu kabullenmeme, haksız yere idam cezasına çarptırıldığına inanma ve suçlama olarak mahkûmların son sözlerinde yer almaktadır. İnkâr duygu durumu, üzerine atılı suçu kabul etmeyip reddeden mahkûmlarda görülen duygu durumudur. İdam mahkûmları suçu ya da idam cezasını inkâr ederken gerekçe ya da dayanak gösterip birtakım isteklerde bulunmaktadır. Bunlar kimi zaman suçlama şeklinde olmakta kimi zaman da beklenti olarak kendini göstermektedir. İnkârla ilgili duygu durumların ifadesinde diğer temalara kıyasla *katil*, *maktul*, *öldürme*, *suç işleme*, *tecavüz*, *mahkeme* gibi daha somut kavramların kullanıldığı görülmüştür.

Kabullenme, işlediği suçu kabullenme, empati ve ölüm cezasını kabullenme olarak yer almaktadır. Bir nevi mahkûmun işlediği cezaya karşılık ölüm cezasını hak ettiğini düşüncesi hâkimdir. Mahkûmların bir kısmı istemeyerek de olsa, başka bir suç işlerken cinayet ortamı oluşsa bile neticede birinin hayatına kastettikleri için idamla cezalandırılmaktadırlar. Frekansı en yüksek kelimelerle birlikte *doğru yol*, *iyi insanlar*, *kaza*, *trajedi*, *hayal kırıklığı* gibi ifadeler de kabullenmeyle birlikte üzüntünün de son sözlerde yer aldığını göstermektedir.

Kefaret kendi idamını işlediği cinayete karşılık olarak görüp maktul ailesinin bir nebze olsun rahatlamasını isteyen mahkûmlarda görülmektedir. Katolik inancına hâkim olan kefarete inancı kimi zaman dolaylı kimi zaman ise doğrudan son sözlere etki etmiştir. Hz. İsa'nın tüm günahkârların acılarını sırtlanarak göğe yükselmesi durumuyla kendini özdeşleştiren birçok mahkûm bulunmaktadır: İsa, “Baba, onları bağışla.” dedi. “Çünkü ne yaptıklarını bilmiyorlar.”

O'nun giysilerini aralarında paylaşmak için kura çektiler (Luka, 23, s. 34):

Tanrım onları affet, çünkü ne yaptıklarını bilmiyorlar (402:1).

Kefaret duygu durumuna ilişkin anahtar kelimeler incelendiğinde *acıyı azalt-*, *buna değer*, *uzun yıllar*, *hesabı kapat-* ifadelerinin de kefarete inancını yansıttığı görülmektedir.

Frekansı en düşük duygu durum korku, mahkûmların son sözlerinde en az tespit edilen duygu durumdur. Ölümden korkma olarak ifadelerde yer almaktadır ve çaresizlik barındırmaktadır. Korku, diğer duygu durumların da temeli sayılabilecek bir duygudur. Örneğin öfkenin de devamlılığın da inkârın da temelinde ölüm korkusu yatmaktadır. İdam mahkûmlarının 13'ü son sözlerinde korkuya ilişkin ifadeler yer vermiştir. Parrot'un (2001) korku başlığı altında üçüncül duygu olarak belirlediği telaşlanmak, dehşete düşmek, panik olmak, huzursuzluk, kaygı, endişe, ürkeklik, gerginlik ve kuruntu da mahkûmlarda gözlenen duygu durumlarıdır. *İğne, ilaç, biber gazı, can acıt-, ağla-* gibi olumsuz anlam çağrıştıran ifadeler korkuyu anlatırken kullanılan anahtar kelimelerdendir.

Mizah duygu durumu söylemek istediğinin aslında tam tersini söylemek isteyen ya da içinde bulunduğu durumla alay eden mahkûmlar için kullanılmıştır. Bu mahkûmlarda ölüm anını görmezden gelme de söz konusudur. Mizahla birlikte ele alınan duygu durumlarından biri kinayedir. Kinaye, sözün farklı anlamları da kastedilerek kullanılması, içinde bulunulan durumla alay etme, durumun öneminin farkında olmama durumlarıyla birlikte ele alınmıştır. Kalıp sözlerin kullanıldığı görülmektedir. "Dönem, kültür, coğrafya, cinsiyet ve yaş gibi değişkenlere göre farklılık gösteren kalıp sözler, bir toplumun kültüründen ayrılmaz bir parça olarak kabul edilmektedir. Kalıp sözleri oluşturan kelimeler, genellikle gerçek anlamlarını tamamen yitirmeden, yan anlamlarıyla kullanılırlar." (Kurt, 2019, s. 138). İdam mahkûmlarının son sözlerinde de *yer altı mezarlığı, bebek bezi, Amerikan adaleti* gibi toplumun söylemlerini yansıtan ifadeler tespit edilmiştir.

Nasihat, son sözlerde mahkûmun aile üyelerine, arkadaşlarına, ölüm koşullarındaki arkadaşlarına ve topluma yönelik olmaktadır. Nasihat duygu durumu istek niteliğindedir, deneyimlerden hareketle mahkûmların son sözlerinde yer almıştır. Aile üyelerine olan nasihatlerde ölümden etkilenmemeleri ve iyi bir şekilde hayatlarına devam etmelerine yönelik ifadeler yer almaktadır. Bununla birlikte hem aile üyelerinden hem de arkadaşlardan istenen, eğer mahkûm suçu reddediyorsa suçsuzluğuna ilişkin araştırmaların devam edilmesidir. İdam mahkûmları ölüm koşullarındaki arkadaşlarına ise güçlü olmalarını öğütlemektedirler. *Gençler, bul-, ders, um-* ve *hayat* kelimesinin sıklıkla kullanılması bu durumu destekler niteliktedir. Toplumla seslenen mahkûmlar ise idam cezasını eleştirmekte ve toplum tek ses olursa bu cezanın kaldırılması için bir hareket olacağını söylemektedirler.

Öfke birbirinden farklı en çok anahtar kelime barındıran duygu durumdur. Öfke duygu durumunun adalet sisteminden aileye, idam cezasından ırka kadar uzanan geniş bir hitap alanı vardır. Kızgınlık, farklı kişilere ya da durumlara olunca öfkenin ifade ediliş biçimi de değişmektedir:

Şu birkaç dakika içinde gerçekleşecek olan şey yanlış (3: 1)!

Burada mahkûm idam cezasına itiraz ederken bir diğer mahkûm da "Beni suçlayabileceğiniz tek şey benim Meksikalı olmam ve onun polis olması (9: 4)." diyerek memleket ve meslek vurgusu yapmaktadır. Ama en nihayetinde öfke duygu durumuna sahip neredeyse tüm mahkûmların idam cezasına tepki olarak bu duyguyu taşıdıklarını söylemek mümkündür.

Öfke, kişinin sınırlarına hâkim olamayıp içinde bulunduğu duruma olağandışı tepki vermesidir. İdam mahkûmlarının öfkelerini yönelttikleri bir diğer husus da yargılama

sürecidir. Bazı mahkûmlara göre adalet sistemi bazı kimselerin hâkimiyetindedir ve istedikleri gibi cezalandırmaktadırlar; mahkûmlar kendilerinin idam cezasına çarptırılmalarında sosyoekonomik koşulları ve ırklarını dikkate aldıklarını düşünmektedirler. Bunun yansıtma psikolojisinden kaynaklanmış olması mümkündür. Mahkûm öfkesini yansıtacak kişi aramaktadır. Bu doğrultuda en sık kullanılan kelimeler *ölüm*, *öldür-*, *adalet*, *bil-* ve *idam* olarak tespit edilmiştir. Parrot'un (2001), öfke başlığı altında üçüncül duygu olarak belirlediği çileden çıkarma, kızdırma, tahrik, kışkırtma, rahatsızlık, huysuzluk, somurtkanlık, hakaret etmek, sertlik, kin, hıncını almak, intikamcılık, kızgınlık, bıkkınlık, küçük görme, ve aşağılama mahkûmların son sözlerinden hareketle tespit edilen duygu durumlarıdır.

Kübler-Ross (1997), ölümü bekleyen hastalarıyla yaptığı çalışmada bir kişinin yaşamını tanıdığı ve sevdiği insanlarla sonlandırmasına izin verilirse bunun kendisi için çok daha kolay olacağı sonucuna varmıştır. Mahkûmların son sözlerinde sevdiklerine, ailelerine seslenmelerinin sebebini ölüm sürecini paylaşma olarak yorumlamak mümkündür. Ancak *söyle-* sözcüğünün en sık kullanılan sözcüklerden olması mahkûmun sevdikleri orada olmasa dahi sevgisinin onlara iletilmesi isteğini göstermektedir. Bununla birlikte sevgi duygu durumunda en sık kullanılan anahtar kelimelerden birinin "anne" olması dikkat çekicidir. Bu durumu Freud'un bir bakış açısıyla yorumlayarak bireylerin sevgi kavramıyla tanışmalarını sağlayan kişilere, annelere vedası olarak tanımlamak mümkündür. Bununla birlikte *aşk*, *destek*, *saygı*, *melek*, *güzel* gibi olumlu anlam çağrıştıracak kelimelerin ve *eş*, *kardeş*, *kız*, *oğul*, *çocuklar* gibi akrabalık ilişkilerini anlatan kelimelerin sıklığı dikkat çekicidir.

İdam mahkûmlarından telkine ilişkin ifadeler yer verenlerin *güçlü ol-*, *iyi*, *git-*, *huzur*, *daha iyi bir yer* ve *her şey* gibi daha çok soyut kelimeler kullandıkları görülmüştür. Kimi acı çekmediğini ifade etmektedir, kimi yeniden doğuyor gibi olduğunu, kimi da hayatın yeni başladığını söylemektedir. Telkin, hem mahkûmun kendi ailesine hem de maktul ailesine yönelik olmaktadır. İnançla ilgili ifadeler kendini telkinde mahkûmun Tanrı'ya sığındığının göstergesidir. Telkin, hiçbir deneyime sahip olmadıkları ölümle ilgili mahkûmların kendilerini ve yakınlarını ya da maktul ailelerini rahatlatma çabasına ilişkin ifadeleri kapsamaktadır. Bu yüzden *başını dik tut-*, *yüreklendirmek*, *endişelenme-* kelimeleri de telkin duygu durumunda öne çıkan anahtar kelimelerdendir.

Teşekkür, mahkûmun yakınlarına, ölüm koşusundaki arkadaşlarına, maktulün ailesine ya da Tanrı, Allah, Hz. İsa veya Hz. Muhammed'e olmaktadır. Teşekkür duygu durumu idam mahkûmları için şükran, minnet ifade etmektedir. Yalnız olmadığını hissetme ve ölüm anına gelene kadar yaşanan süreçte yakınlarının desteğini hissetme onlar için önemlidir. Bununla birlikte olabilecek en iyi şekilde bu durumu atlatabilme durumuyla ilgili Tanrı'ya teşekkür etme söz konusudur. Bu doğrultuda teşekkür, *destek*, *aile*, *arkadaş*, *şükran* ve *yardım* kelimeleri teşekkür duygu durumunun tespitinde öne çıkan anahtar kelimeler olmuşlardır.

Mahkûmlar kendi aileleri için, maktul aileleri için, maktuller için ve kendileri için üzüntü duyarlar. Üzüntü duygu durumunda yapılan şeyi geri alamamaya yönelik çaresizlik de söz konusudur. Parrot'un (2001) üçüncül duygu olarak belirlediği ıstırap, dertli olma, kırılma, gücenme, incinme, mutsuzluk, melankoli, umutsuzluk, hayal kırıklığı, suçluluk, kahr, yalnızlık, yenilgi, güvensizlik de üzüntü duygu durumu altında

mahkûmlarda gözlenen duygu durumlarıdır. Üzüntü; üzgün olma, pişmanlık, yaptığını geri alamama, utanç ifadeleriyle yer almaktadır. Bu yüzden üzüntü duygu durumunda *üzgün ol-, aile, maktul ailesi, iste-, aci, söyle-* ve *yap-* kelimeleri ön plana çıkmaktadır. Üzüntü son sözlerdeki duygu durumlarında altıncı sırada yer alırken Kalenderoğlu ve Arslan'ın (2017) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında duygu bildiren ifadeleri inceledikleri çalışmalarında üzüntü en sık kullanılan duygu durum olarak belirtilmiştir.

Vasiyet ifadeleri mahkûmun ailesine ve arkadaşlarına yöneliktir. Bazı mahkûmlar da topluma seslenmişlerdir. Mahkûmların öldükten sonra anılma isteği, sevdiklerine ilişkin istekler, iyi dilekler ve geride bir şey bırakma isteği etrafında şekillenmiştir. Her insan, öldükten sonra anılmasını sağlayacak bir iz bırakmak ister. Bunun temelinde unutulmama, hatırlanma isteği vardır. Hiç kimse bu dünyadan öylesine geçip gitmiş olma düşüncesini kabul etmez çünkü hiç kimse yok yere ölmek istemez. Bırakılmak istenen iz, kendi değerli hissetme isteğinin de bir göstergesidir. Başkaları için kıymetli olduğunu bilme ölümü daha kolay kabullenmeyi sağlamaktadır. Vasiyet, öldükten sonra yapılması istenen şeylerdir, kendi var olmasa da bir şekilde varlığını devam ettirmeye ilişkin kişinin yapılmasını istediği şeylerdir. *iyi bak-, devam et-, hatırla-, mücadele* ve *um-* kelimelerinin sıklıkla kullanılması bu durumu desteklemektedir.

Veda bazı mahkûmlar için bitiş bazı mahkûmlar içinse yeni bir başlangıç anlamına gelmektedir. Veda, idam mahkûmlarının son sözlerindeki bitiş ifadelerine ilişkin kullanılan duygu durumudur. Ölüme en yakın olan andır. Bu doğrultuda *hazır ol-, gardiyan, bu kadar, hepsi* ve *hoşça kal-* kelimeleri veda duygu durumunun kavram alanında değerlendirilmiştir.

Araştırmada ulaşılan bulgu ve sonuçlardan hareketle aşağıdaki önerilere yer verilebilir:

- Duygu durumların tespiti için çevrim içi bir derlem programı tasarlanarak belirlenen anahtar kelime ve duygu durumlar bu programa yüklenebilir.
- Olumlu ve olumsuz duygu durumların bir arada görülme sıklıkları üzerine çalışılabilir.
- Tür kavramı yaşayan yazılı dilden hareketle tekrar düşünülebilir ve geliştirilebilir.
- Son sözlerdeki diğer dilbilimsel iz unsurları üzerine çalışma yapılabilir.
- Tespit edilen anahtar kelimelerden hareketle çalışma farklı alanlarda da çeşitlendirilerek duygu durum sözlüğü oluşturulabilir.
- Bu çalışma, yazılı dil verileri üzerine yapılmıştır. İlk aşamada ses kaydı olarak alınan son sözler, yazılı dile aktarılmıştır. Bu esnada mahkûmların dil dışı unsurlardan hangilerine yer verdikleri, örneğin uzun süreli suskunluk, yutkunma, kekeleme gibi bağlamı sekteye uğraticı unsurların bulunup bulunmadığı bu çalışmanın kapsamı dışında kalmıştır. Bu öğelere yönelik parçalarüstü ses birimleri dikkate alarak bir çalışma gerçekleştirmek mümkündür. Aynı mahkûmlar üzerinde doğrulayıcı ve çelişkili ifadeler üzerinde tanılayıcı çalışmalar da yapılabilir.

Kaynakça

- Aksan, D. (2002). *Anadilimizin söz denizinde*. Ankara: Bilgi.
- Altınörs, A. (2000). *Dil felsefesi sözlüğü*. İstanbul: Paradigma.
- Altunbay, M. (2019). Konuşma eğitiminin temel kavramları. Ü. Şen (Ed.), *Dil eğitiminin temel kavramları içinde*. Ankara: Pegem.
- Baş, B. (2006). 1985-2005 Yılları arasında çocuk edebiyatı sahasında yazılmış tahkiyeli metinlerin söz varlığı üzerine bir araştırma. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Baş, B. ve Karadağ, Ö. (2012). Söz varlığı üzerine yurt dışında ve Türkiye’de yapılan temel araştırmalar. *Millî Eğitim Dergisi*, 193, 81-105.
- Baymur, F. (1978). *Genel psikoloji*. İstanbul: İnkılâp ve Aka.
- Berklin, C. T. (1972). *Problemlili çocuklar ve problem sebepleri*. İstanbul: Türkiye İş Bankası.
- Çavuşgil, T., Das, A. (1997). Methodological issues in empirical cross-cultural research: a survey of the management literature and a framework. *Management International Review*, 37(1), 71-96.
- Demir, Ö., Acar, M. (2005). *Sosyal bilimler sözlüğü*. Ankara: Adres.
- Deniz, K., Demir, E. (2019). İşlevlerine göre bağlaçları konu edinen araştırmalar. *Millî Eğitim Dergisi*, 48(1), 903-916.
- Duygu durum (2019). <https://www.merriam-webster.com/> adresinden erişilmiştir.
- Göğüş, B. (1970). Anadili olarak Türkçenin öğretimine tarihsel bir bakış. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 18, 123-154.
- Jeong, E. K. (2020). Türkçe ve Korecede duygu aktaran deyimlerin karşılaştırılması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Ö8, 849-859.
- Kalenderoğlu, İ., Arslan, H. (2017). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında duygu bildiren ifadeler. 21. *Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(17), 503-519.
- Kanatlı, F. (1998). *Dilbilimsel gerekçe çözümlemesi: Almanca ve Türkçe boşanma metinleri bağlamında gerekçelendirme ve belirleyenleri*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kanatlı, F., Çekici, Y. E. (2013). Türkçe öğretiminde disiplinler arası olanaklar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 223-234.
- Kanatlı, F., Çekici, Y. E. (2018). Okuma eğitimi alanındaki kuramsal kitaplarda okumanın kavram alanına yönelik eleştirel bir değerlendirme. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 303-316. DOI: <http://dx.doi.org/10.17860/mersinefd.344672>

- Karagöl, E. (2019). Metin bilgisinin temel kavramları. Ü. Şen (Ed.), *Dil eğitiminin temel kavramları* içinde. Ankara: Pegem.
- Kurt, B. (2019). Dil bilgisi eğitiminin temel kavramları. Ü. Şen (Ed.), *Dil eğitiminin temel kavramları* içinde. Ankara: Pegem.
- Kurudayıoğlu, M., Karadağ, Ö. (2006). Ortak kelime hazinesi kazandırmada ilköğretim sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarının durumu. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7,(2), 335-343.
- Kübler-Ross, Elisabeth. (1987). *Ölüm*. İstanbul: Ruh ve Madde.
- Kübler-Ross, Elisabeth. (1994). *Ölüm yeni bir doğuştur*. İstanbul: Ruh ve Madde.
- Kübler-Ross, Elisabeth. (1997). *Ölüm ve ölmek üzerine*. İstanbul: Boyner Holding.
- Lyons, W. (1980). *Emotion*. USA: Cambridge University.
- MEB (2015). *Türkçe dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı*. ttkb.meb.gov.tr/.../12035807_ikretimtrkcedersitaslakretimprogram_120615.pdf sayfasından erişilmiştir.
- MEB (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=663> sayfasından erişilmiştir.
- Miles, M. B., Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. London: Sage Publication.
- Parrot, W. (2001). *Emotions and social psychology: essential readings*. Philadelphia: Psychology.
- Rıfat, M., Rıfat, S., Koş, A., Tekgül, D. (2010). *Göstergebilim, dilbilim ve çeviribilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: Sel.
- Semin, G. R., Görts, C. A., Nandram, S. & Semin-Goossens, A. (2002). Cultural perspectives on the linguistic representation of emotion and emotion events. *Cognition and Emotion*, 16(1), 11-28.
- Süğümlü, Ü., Eraslan, A. (2019). Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan metin türleri ile kalıplaşmış söz varlığı ilişkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(3), 630-646.
- Turhan, M. (1941). *Yüz ifadelerinin tefsiri hakkında tecrübi bir tetkik*. İstanbul: Rıza Koşkun.
- TDCJ (2019). Death Row Inmates Information and Statistics. Retrieved from <https://www.tdcj.state.tx.us/>.
- The Encyclopedia of Murderers (2019). Death Row Inmates. Retrieved from <http://murderpedia.org/>.
- Türk Dil Kurumu. (2015). *Güncel Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.

- Uysal, B. (2018). A review on time perception of death row inmates denials in their last statements in the context of forensic linguistics: the sample of Texas Huntsville Unit. *OMEGA-Journal of Death and Dying*, 77(4), 350-363.
- Yalçın, A. (2012). *Türkçe öğretim yöntemleri yeni yaklaşımlar*. Ankara: Akçağ.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Extended Abstract

Classification of moods is often used in text analysis and evaluation of authentic texts formed by disadvantaged groups, especially. In order to detect moods in texts, it is necessary to benefit from forensic linguistics data which is under linguistics framework. Key words representing moods, also have the quality of creating a concept. In this study it was aimed to determine key words related to the moods in the final words of the condemned prisoners.

In the study document analysis, one of the qualitative research methods, was used. Working document of the study consists of final words of the prisoners who were sentenced to death in Texas Huntsville Unit between 1982-2019. The reason why the final words are preferred is that they consist of spontaneous and impromptu speeches which could be included in authentic texts class. With this aim, final words texts of 561 condemned prisoners, which constitutes the universe of the research, was reached. Therefore, no sample was included. Data of the final words belong to condemned prisoners were gathered from website of Texas State Department of Criminal Justice (2019), (<http://www.tdcj.state.tx.us/>). In order to identify linguistic items and mood statements in the final words of 561 prisoners, their criminal files and final words were translated from English to Turkish, then validity and reliability of the translated text were ensured with translation-retranslation technique. Two independent researchers separately coded moods. As data was gathered enough to represent 25% of the universe was reached, moods obtained as a result of evaluation of researchers' were examined comparatively, and the common codes were discussed under a single mood. After all of the final words texts were coded according to moods, the reliability of the codes made up by the researchers was determined as 85% according to the Miles and Huberman (1994) formula. Until the reliability of the moods coded by the researchers was fully ensured, the researchers carried out studies to reach an agreement. At this stage, a determining view was also taken from a domain expert who translates from English to Turkish.

16 different moods were identified in the final words of the condemned prisoners. However, the silence of 114 prisoners who preferred to be quiet was accepted as a mood and 17 moods were identified in total. The determined moods in alphabetical order are: acceptance, advice, anger, apologetic, atonement, continuity, denial (claim of innocence), faith, farewell, fear, love, sense of humor, silence, sorrow, suggestion, thanks and will. It was seen that love was the most frequent mood and fear was the least frequent one. Upon that, the most frequently used keywords for the 16 moods were determined. Condemned prisoners were in different moods at their final moments. They expressed themselves either verbally or writing via language. Words used as language item in the final words has a significance in determining moods. It is out of question to talk about a single mood for every one of the prisoner in some final words, there are transitions between different moods. So, more than one mood was determined for many prisoners. Therefore, while examining keywords, it is possible to see that the same word ranks among more than one mood. The keywords belong to the moods in the final words of the condemned prisoners were determined one by one for each mood. keywords which was used in common out of the words belong to

different moods show that a condemned prisoner was in more than one mood. Accordingly, it is possible to say that a word doesn't only belong to one concept, but also it could have different meanings within the context. However, it is one of results of the research that nouns related to moods have higher frequency than verb types and abstract words have higher frequency than concrete words.

Based on the findings and results of the research, the following suggestions could be made: so as to identify moods, an online corpus program could be designed and determined keywords and moods can be uploaded to this program. Studies on the frequency of co-occurrence of positive and negative moods together can be carried out. Genre concept could be re-thought and improved starting from living written language. Based on determined keywords, a mood dictionary could be created by diversifying the study in different fields. This study conducted on written language data. Final words, which were recorded as audio at first stage, were transferred to written language. meanwhile, which one of the non-linguistic items did the prisoners include or factors like long-term silence, swallowing, stammering interrupting the concept is out of this study's scope. It is possible to carry out a study devoted to these elements by taking into consideration voice units. Diagnostic studies could be done on the same prisoners about confirmative and contradictory statements.

This study has the quality of being first in that it combines the theoretical structure of language skills with forensic linguistics data in order to determine moods. Moreover, it is thought that the results of the study will provide data for field researchers as well as institutions that prioritize interdisciplinary studies, and curriculum designers of undergraduate/postgraduate; material designers and language educationists.